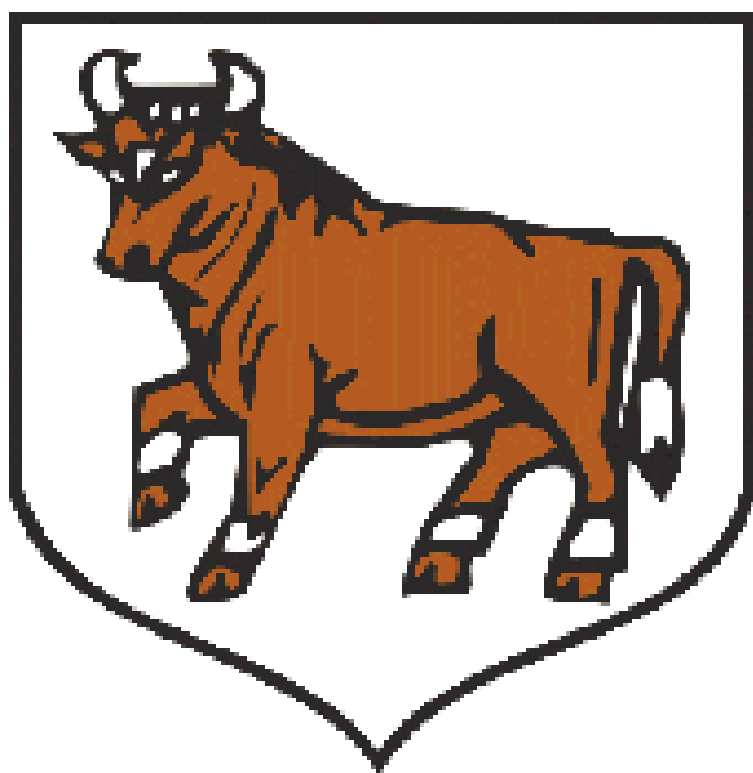

**Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Wołów
na lata 2008 – 2015**

Wołów 2008

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
1.CZĘŚĆ WSTĘPNA	5
Podstawy prawne do napisania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.	6
Polityka społeczna w realizacji strategii	7
Założenia do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	9
2.CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	21
I.Aktywna sytuacja społeczno – gospodarcza gminy Wołów	22
Położenie i ogólna charakterystyka gminy	22
Środowisko przyrodnicze	24
Demografia	29
Sieć osadnicza	34
Gospodarka	34
Dziedzictwo kulturowe i turystyka	39
Infrastruktura techniczna	46
Kultura i sport	53
Sfera społeczna	55
Pomoc społeczna	58
II.Identyfikacja problemów społecznych na terenie gminy Wołów	68
Kwestia dziecka	68
Kwestia osób bezrobotnych	72
Kwestia uzależnień	80
Kwestia osób niepełnosprawnych	82
Kwestia przestępczości	84
Kwestia ubóstwa	84
Badania ankietowe	85
Analiza SWOT	95
Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych	104
Podsumowanie części diagnostycznej	106
3.CZĘŚĆ PROGRAMOWA	109
Misja	110
Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań	112
Monitoring i wdrażanie strategii	120
4.UWAGI KOŃCOWE	125
Spis map	126
Spis rysunków	126
Spis wykresów	127
Spis tabel	129

WPROWADZENIE

We współczesnym świecie mamy do czynienia z występowaniem różnego rodzaju kryzysów. Powodują one wzrost bezrobocia i pogorszenie warunków bytu ludności, zwiększenie strefy ubóstwa. Istniejące zagrożenia powinny być dostrzegane i uwzględniane w polityce gospodarczej i społecznej państwa. Winny one zapobiegać przede wszystkim kryzysom gospodarczym, ograniczać ich negatywne skutki oraz rozwiązywać kwestie społeczne, w tym szczególnie dotyczące bezrobocia i ubożenia społeczeństwa oraz rozwoju szarej strefy.

Ciągle niewystarczające środki przeznaczone na pomoc społeczną zmuszają do poszukiwania jak najefektywniejszych metod działania na rzecz rodzin i osób wymagających wieloaspektowego wsparcia. Zadaniem pomocy społecznej jest udzielanie takiego wsparcia osobom i rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę zaspokojenia potrzeb podstawowych, zapewni skuteczną realizację ról społecznych i stworzy możliwości rozwoju ekonomicznego, edukacyjnego itp.

Przedłożony materiał został opracowany w **Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Wołowie**. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wołów na lata 2008-2015 jest dokumentem uspołecznionym i opracowanym przy zastosowaniu metod partycypacyjnych. Składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji gminy działających w obszarze polityki społecznej.

Skutecznie pomóc to znaczy także pozbawić uprawnień do pomocy społecznej poprzez usunięcie bądź ograniczenie dysfunkcji, wyprowadzić z grupy ryzyka w każdym przypadku, kiedy jest to tylko możliwe. Skuteczność takich działań jest uwarunkowana kompleksowym podejściem do problemów i wprowadzeniem systemowych rozwiązań. W nowym układzie administracyjnym poszczególne jednostki terytorialne powinny ustalać cele oraz realizować politykę społeczną zgodnie z lokalnymi potrzebami.

Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w mieście oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej: jak oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, oraz zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna. Ponadto zawiera ona analizę dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

Podstawy prawne do napisania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych

Ważnym krokiem w rozwiązywaniu problemów społecznych jest Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i działania związane z ich realizacją, które zarówno w najbliższym jak i w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie strategii. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Opracowanie i realizacja strategii jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym wynikającym z treści art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.), który mówi iż „ Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz.1001),

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz.1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228, poz. 2255)

Oprócz w/w aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Polityka społeczna w realizacji strategii

Wdrażanie nawet bardzo starannie i precyzyjnie przygotowanego programu nie jest pozbawione ryzyka, pułapek, nie dających się przewidzieć ograniczeń czy przeszkód zewnętrznych. Dlatego należy przyjąć kilka zasad, w oparciu o które będą realizowane strategiczne cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

- **zasada pomocniczości (subsydiarności)**, która oznacza, że obywatele zorganizowani w różnych układach zarządzają swoimi sprawami w granicach prawa, a państwo podejmuje tylko te działania, których obywatele nie mogą sami wykonać. Zasada pomocniczości wymaga znalezienia równowagi między możliwie nieskrępowaną aktywnością obywatelską a interwencją państwa.
- **zasada solidarności** - część zapisów strategii i związane z nimi zadania i obowiązki muszą być podzielone pomiędzy wszystkich jej odbiorców. Szczególną uwagę trzeba skupić na obciążeniach związanych z edukacją, bezpieczeństwem, kulturą oraz z szeregiem zagrożeń jakie niesie np. niepełnosprawność czy patologia zachowań.

- **zasada równości szans do świadczenia usług publicznych** - głównym założeniem tej zasady jest bezpośredni dostęp do świadczeń i usług sektora publicznego. Zapobiega tym samym wykluczeniu społecznemu. Wsparcie ze strony zasada akceptacji społecznej gminy polegać będzie na umożliwieniu korzystania z systemu świadczeń i usług publicznych, między innymi kształcenia, ochrony zdrowia, zatrudnienia.
- **zasada akceptacji społecznej** - działania władz powinny budzić pozytywne emocje społeczne. Jeżeli jednak spotykają się one z ogólnym społecznym oporem, gmina powinna przygotować plan, który zawierałby:
 - wyjaśnienie celu podjętego działania,
 - jawność wszelkich poczynań
 - poparcie uznanych w środowisku autorytetów
 - akcję informacyjną poprzedzającą decyzje,
 - zaangażowanie do realizacji celu jak największej liczby osób i instytucji,
 - obserwowanie, wskazywanie i podkreślanie pierwszych sukcesów i wspólne ich świętowanie,
 - ujawnianie trudności i ewentualnych niepowodzeń.
- **zasada dobra wspólnego** - zobowiązuje ludzi do współpracy dla dobra wspólnego w zakresie tak mniejszych jaki i większych społeczności.
- **zasada pozornego altruizmu** – pomoc tzw. osobom wykluczonym w interesie osób nie wykluczonych – wprowadzając jakieś działania społeczne, argumentujemy dobrem powszechnym: musimy pomóc ludziom starym i niepełnosprawnym, bezradnym (dzieciom), bezdomnym. Trzeba mieć na uwadze, że jest także inna strona wyrażająca się w pytaniu: „Co ja z tego będę mieć?”. Obie są ważne. Żadnej nie można ani lekceważyć, ani oceniać jako gorszej.
- **zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących

instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

Założenia do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Dokumenty Unii Europejskiej

Strategia Lizbońska – dokument wielkiej wagi wytyczający bardzo istotne kierunki rozwoju Unii Europejskiej, w dziedzinach, które na lokalnym rynku dóbr i idei mają decydujące znaczenie. Głównym celem jest stworzenie w Europie do roku 2010 najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie. Strategia skupia się na czterech kwestiach:

- innowacyjności
- liberalizacji
- przedsiębiorczości
- spójności społecznej

Większość działań podejmowanych w zakresie strategii lizbońskiej związana jest z modernizacją polityki zatrudnienia oraz kreowaniem pozytywnych zmian na rynku pracy. Zgodnie z postanowieniami Rady Europejskiej w Lizbonie przyjęcie strategii powinno m.in. przywrócić warunki potrzebne do osiągnięcia pełnego zatrudnienia. Z tego względu koncentruje się na dwóch zasadniczych problemach:

- reformie instrumentów kreujących podaż na rynku pracy – poprawienie konkurencyjności europejskiej siły roboczej oraz modernizacji systemu zabezpieczeń społecznych;
- reformie instrumentów kreujących popyt na rynku pracy –likwidacji barier administracyjnych, ułatwianiu tworzenia małych i średnich przedsiębiorstw, stworzeniu środowiska administracyjnego i prawnego sprzyjającemu tworzeniu przedsiębiorstw i prowadzeniu działalności gospodarczej.

Przesłaniem strategii są następujące priorytety:

- ✓ tworzenie sprzyjających warunków dla powstawania i rozwoju firm innowacyjnych, szczególnie w grupie MŚP oraz stymulowanie przedsiębiorczości;
- ✓ rozwój aktywnej polityki zatrudnienia;
- ✓ poprawa jakości pracy;
- ✓ mobilność pracowników – otwarcie europejskich rynków pracy;
- ✓ inwestowanie w zasoby ludzkie;
- ✓ zabezpieczenia społeczne i promowanie integracji społecznej

W zakresie promowania integracji społecznej Strategia Lizbońska zwraca szczególną uwagę na kwestię postępującej marginalizacji społecznej uczestnictwa w rozwoju gospodarczym.. W opinii Rady społeczeństwo informacyjne stwarza ogromny potencjał, który może okazać się pomocny w ograniczeniu marginalizacji społecznej, zarówno poprzez stworzenie warunków ekonomicznych (szybszy wzrost gospodarczy, zwiększenie zatrudnienia), jak i stworzenie nowych możliwości uczestnictwa w rozwoju gospodarczym. Aby uniknąć stale powtarzających się przepaści między tymi, którzy mają dostęp do nowej wiedzy, a tymi którzy są z niej wyłączeni, należy podjąć działania na rzecz walki z bezrobociem.

Narodowy Plan Rozwoju 2007 – 2013

Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza Polsce ogromną szansę zmniejszenia dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw. Doświadczenie Unii i wsparcie finansowe oraz możliwość integracji gospodarczej, naukowej i kulturalnej z krajami członkowskimi otwierają przed nimi nową perspektywę rozwojową. Narodowy Plan Rozwoju jest niezbędny, aby Polska mogła właściwie zagospodarować swoje członkostwo w Unii Europejskiej i dobrze rozdysponować środki oferowane przez Unię. NPR jest koncepcją modernizacji polskiej gospodarki.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007 – 2013 formułuje 3 strategiczne cele:

1. utrzymanie kraju na ścieżce wysokiego tempa wzrostu gospodarczego;

2. wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia;
3. podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Wśród głównych zasad sprzyjających realizacji podstawowych wartości wymienia się:

- ✓ pomocniczość państwa – umacnianie samorządności terytorialnej i społeczeństwa obywatelskiego, przy zachowaniu autonomii i partnerstwa w relacjach między administracją państwową oraz strukturami samorządowymi i pozarządowymi;
- ✓ uznanie wykształcenia wiedzy, informacji i kultury za fundament społeczno – gospodarczego rozwoju;
- ✓ polityka prorodzinna przyczyniająca się do wyższego poziomu dzietności gwarancja prawidłowy rozwój dzieci i promująca partnerski model rodziny;
- ✓ ochrona rynku i konkurencyjności;
- ✓ zapewnienie równego dostępu do sądu i ochrony konstytucyjnych praw;
- ✓ dialog obywatelski i partnerstwo społeczne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Cele w zakresie integracji społecznej wynikają w naszym kraju przed wszystkim z przyjętego w grudniu 2000 roku Wspólnego Memorandum Polski i UE o Integracji Społecznej. Te założenia zostały wprowadzone zostały do polskiej rzeczywistości poprzez dokument, jakim jest właśnie Narodowa Strategia Integracji Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Społecznej stworzone zostały z perspektyw ich realizacji do 2010 roku. Można je podzielić na kilka grup.

W zakresie edukacji wyróżniamy następujące priorytety:

- wzrost znaczenia dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci.

W zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia socjalnego:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecny nieakceptowany i wymaga podjęcia natychmiastowych, zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przyjętego poziomu w krajach UE.

W zakresie rynku pracy:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększenie liczby uczestników aktywnej polityki i rynku pracy;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie ochrony zdrowia:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie ubezpieczenia zdrowotnego;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego;

W zakresie dostępu do praw, dóbr i usług:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorząd terytorialny;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Narodowa Strategia Spójności 2007 – 2013

Zgodnie z rozporządzeniem Rady ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i

Funduszu Spójności. Rada Europejska na poziomie wspólnoty przygotowała strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej terytorialnej określające ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Wspólnoty. Projekt tego dokumentu komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 roku pod nazwą „Polityka Spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007 – 2013”. Dla każdego z celów funduszy wytyczne te realizują priorytety Wspólnoty, w szczególności promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Wytyczne te są podkreślane z uwzględnieniem zintegrowanych wytycznych w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia.

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne ramy Odniesienia 2007 – 2013”, które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na pytania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Narodowe Strategiczne ramy Odniesienia 2007 – 2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie określające działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd Polski zamierza podjąć w latach 2007 – 2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Zakładanym efektem strategii promowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wskazała różnice w poziomie rozwoju społeczno – ekonomicznym kraju oraz poszczególnych jego regionów, w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym

jest Krajowy Program Reform, sformułowanie cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007 – 2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że przede wszystkim programy, działania i priorytety podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie.

Celami horyzontalnymi NSRO są m. in. :

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej.

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększenie poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągnięcia integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście podniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wypadkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W krajowym Planie Działania na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działanie edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczenia oraz wspierające grupy zagrożone;

- budowę systemu bezpieczeństwa i przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy każdego, w tym szczególnie dla grup de faworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

Priorytetem w najbliższej przyszłości jest:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizowaniu i ich założenia.

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2007 – 2013.

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2007 – 2013 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań Samorządu Województwa Dolnośląskiego w obszarze polityki społecznej. Stanowi ona integralną część Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz jest próbą odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć, by mieszkańcy województwa mogli w sposób jak najpełniejszy zaspokoić swoje potrzeby i realizować własne scenariusze życiowe.

Struktura priorytetów i działań strategicznych w zakresie polityki społecznej podejmowanych przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego obejmuje:

- a) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:
- aktywizację osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy;
 - redukcja zjawiska ubóstwa;
 - wsparcie osób niepełnosprawnych, pozbawionych możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie
 - przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie;
 - wsparcie dzieci i młodzieży dotkniętej sieroctwem;
 - przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, powodowanej uzależnieniem;
 - przeciwdziałanie bezdomności.
- b) Integrację społeczną środowisk osób wymagających szczególnego wsparcia:
- integrację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych;
 - doskonalenie systemu opieki nad dziećmi i rodziną;
 - aktywizację społeczną osób starszych;
 - wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn.
- c) Krzewienie idei społeczeństwa obywatelskiego:
- wsparcie lokalnych inicjatyw opartych o zasady pomocniczości i partnerstwa;
 - aktywizację społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich;
 - umacnianie i rozwój współpracy i administracji publicznej z organizacjami sektora pozarządowego;
- Kreowanie opinii społecznej, eliminującej negatywne stereotypy w odniesieniu do osób dotkniętych marginalizacją społeczną.
- d) Podnoszenie jakości usług społecznych:
- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników oraz kadr kierowniczych jednostek z zakresu polityki społecznej;
 - współpracę z partnerami zagranicznymi i opracowanie nowych oraz wspólnych rozwiązań z zakresu polityki społecznej;
 - promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywanie problemów z zakresu polityki społecznej;

- doskonalenie współpracy z administracją rządową oraz samorządową wszystkich szczebli.

Dolnośląska Strategia Integracji społecznej służyć powinna harmonijnemu rozwojowi województwa. W związku z tym jej założenia stanowić mogą pomoc w wytyczeniu strategicznych kierunków działania jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych niższego szczebla. Strategia ta powinna stanowić także narzędzie wykorzystywane w procesie pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej z funduszy europejskich.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego

Tworząc strategię rozwiązywania problemów społecznych w powiecie wołowskim, przyjęto horyzont czasowy obejmujący lata 2005-2010. w dokumencie uwzględniono bieżącą kondycję i potencjał rozwojowy obszaru pomocy społecznej oraz dokonano prognozy rozwoju w oparciu o wykorzystanie szans i zagrożeń.

Do najważniejszych celów strategicznych powiatu wołowskiego z zakresu rozwiązywania problemów społecznych należą:

1. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym godnego życia od urodzenia do wieku starszego.

Cel realizowany będzie przez:

- Stworzenie środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym, pozbawionego barier, co poprawi jakość funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku.
- Podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności.
- Pobudzenie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych oraz wspieranie ich zaradności osobistej.
- Wspieranie rodzin, w których występuje problem niepełnosprawności , a w szczególności rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym.

- Umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do sportu, kultury, turystyki i rekreacji poprzez organizowanie różnego rodzaju spotkań integracyjnych, wyjazdów kulturalno-rekreacyjnych, imprez plenerowych, konkursów, itp.
- Zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na uzyskanie interesującego zatrudnienia poprzez: rozszerzenie systemu doradztwa zawodowego i informacji zawodowej, organizowanie szkoleń, modernizację rynku pracy, walkę z dyskryminacją związaną z dostępem do zatrudnienia, itp.

2. Podnoszenie jakości życia rodziny i jej bezpieczeństwa socjalnego:

- Podejmowanie działań mających na celu przywrócenie rodzinie jej prawidłowego funkcjonowania.
- Podniesienie roli człowieka starszego, a w konsekwencji podwyższenie wartości końcowego życia poprzez zapobieganie izolacji społecznej oraz tworzenie optymalnych warunków życia dla ludzi starszych.
- Zapewnienie rodzinie, dziecku i młodzieży profesjonalnego wsparcia psychologicznego, socjalnego i pedagogicznego poprzez stworzenie jednostki udzielającej specjalistycznego poradnictwa.
- Pomoc określonym grupom społecznym w integracji ze środowiskiem co pozwoli im: nawiązać prawidłowe relacje społeczne, wniknąć w strukturę społeczności lokalnej, prawidłowo pełnić rolę członków tej społeczności.

3. Oddziaływanie na aktywizację zawodową bezrobotnych oraz łagodzenie skutków bezrobocia.

- Likwidowanie negatywnych cech w strukturze bezrobocia poprzez tworzenie i realizację programów aktywizacji i zatrudnienia subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy i środków unijnych.
- Dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy m.in. Poprzez wprowadzenie do edukacji szkół ponadpodstawowych zagadnień dotyczących życia gospodarczego oraz aktywnego wchodzenia w rynek pracy.

- Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej.

W strategii ujęte zostały ogólne programy działań zmierzające do rozwiązywania problemów społecznych w określonej dziedzinie. Wyznacza ona kierunek działań jakie należy podjąć w sferze oddziaływania na społeczeństwo, rodziny, jednostki, jak i w sferze reformowania sposobów funkcjonowania instytucji, tak by nie konkurowały one ze społeczeństwem. Kolejne, szczegółowe dokumenty będą opracowane w miarę pojawiających się potrzeb.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wołów

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wołów łączy w sobie elementy Strategii Lokalnego Rozwoju oraz Wieloletniego Programu Inwestycyjnego. Bazuje też na innych elementach planistycznych Gminy Wołów. Jest też zgodny ze strategią rozwoju powiatu oraz całego regionu. Został opracowany z udziałem lokalnych beneficjentów końcowych pomocy strukturalnej (biznes, organizacje obywatelskie itp.) i uwzględnia planowane przez nich zadania, które mają być w przyszłości wspierane środkami strukturalnymi Unii Europejskiej. Obowiązek posiadania Planu Rozwoju Lokalnego występuje w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Lokalnego (ZPORR), w ramach priorytetu trzeciego – „*Rozwój Lokalny*”, działania 3.1 i 3.2. W działaniu 3.1. *Obszary wiejskie* oraz w działaniu 3.2. *Obszary podlegające restrukturyzacji*

przewidziane są do realizacji projekty, które mają wpływ na zwiększenie inwestycyjnej atrakcyjności gospodarczej obszaru objętego projektem oraz tworzą warunki dla wzrostu zatrudnienia. W ramach obu działań do realizacji przewiduje się projekty inwestycyjne zlokalizowane na obszarach wiejskich i obszarach miast do 20.000 mieszkańców, wynikające z Planu Rozwoju Lokalnego.

Rodzaje kwalifikujących się projektów do złożenia w działaniu 3.1 i 3.2 zawierają:

- budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- poprawa jakości powietrza,
- gospodarka odpadami,

- przeciwdziałanie powodziom,
- budowa lub modernizacja dróg gminnych i powiatowych o znaczeniu lokalnym,
- kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje,
- budowa lub modernizacja lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej, oraz dodatkowo w działaniu 3.2:
- inkubatory przedsiębiorczości.

Plan niniejszy opracowany został według wytycznych Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego - Uzupełnienia Programu z dnia 16 kwietnia 2004 r., wersja ostateczna. Jest zgodny z Planem Rozwoju Regionalnego Województwa w latach 2004-2006, który z kolei jest pochodną założeń Narodowego Planu Rozwoju.

Podstawą w pracach nad dokumentem były następujące dokumenty:

- ✓ Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Wołów,
- ✓ Wieloletni Program Inwestycyjny na lata 2004-2006,
- ✓ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wołów,
- ✓ Plan Urzędniowo Rolny,
- ✓ Program Ochrony Środowiska Gminy Wołów.

Inne źródła wyszczególnione są w części końcowej Planu Rozwoju Lokalnego.

Opracowanie Planu Rozwoju Lokalnego poprzedzone było konsultacjami z partnerami społeczno – gospodarczymi z terenu Miasta i Gminy Wołów. Plan został przedstawiony komisjom Rady Miejskiej.

Plan obejmuje szczegółowo lata 2004 – 2006. Narzuca jednak działania na lata 2007 – 2013, czyli w kolejnym okresie programowania Unii Europejskiej.

Plan Rozwoju Lokalnego nakreśla sytuację społeczno – ekonomiczną Miasta i Gminy, formułuje cele i przedstawia strategię zmierzające do osiągnięcia rozwoju społecznego. Szacuje również spodziewane efekty planowanych przedsięwzięć i ich wpływ na przebieg procesów rozwojowych. Wskazuje także kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych i środków własnych Miasta i Gminy Wołów.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

I. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY WOŁÓW

Położenie i ogólna charakterystyka gminy.

Gmina Wołów położona jest w północnej części województwa dolnośląskiego. Razem z gminą Brzeg Dolny i gminą Wińsko tworzy powiat wołowski. Obszar gminy Wołów zajmuje 331,1 km₂, co stanowi ok. 49% całkowitej powierzchni powiatu, a 1,7% powierzchni województwa. Sieć osadniczą tworzy miasto Wołów oraz 41 wsi (w tym 37 sołectw) i 6 przysiółków. Z danych z Urzędu Miasta i Gminy w Wołowie wynika, że według faktycznego miejsca zamieszkania na dzień 31.12.2007 roku obszar gminy zamieszkiwało 22 697 osób, z czego 51,6% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia kształtuje się na poziomie 68,6 mieszkańców na km₂.

Mapa Nr 1. Położenie gmin w Powiecie Wołowskim.

Źródło: Związek Powiatów Polskich: www.zpp.pl

Położone przy szlaku kolejowym Wrocław – Szczecin i Kraków – Berlin, 40 km na północny zachód od Wrocławia, miasto Wołów jest lokalnym centrum administracyjnym, w którym

znajduje się siedziba władz gminy i powiatu wołowskiego. Przez gminę przebiega również szlak drogowy Wrocław – Lubin – Zielona Góra.

Mapa Nr 2. Położenie Gminy Wołów na tle głównych szlaków drogowych Województwa Dolnośląskiego.

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Wołów, 2001r.

Tabela Nr 1. Gmina Wołów na tle Powiatu Wołowskiego.

Nazwa gminy	Powierzchnia w km ₂	Ludność ogółem	Ludność na 1 km ₂
Gmina Wołów	331	22 621	68
Gmina Brzeg Dolny	94	16 222	172
Gmina Wińsko	249	8 603	34

Źródło: GUS, według stanu na dzień 31 grudnia 2006r. w przeliczeniu na podział terytorialny obowiązujący od 01.01.2007r.

Środowisko przyrodnicze.

Położenie fizyczno - geograficzne

Gmina Wołów stanowi gminę miejsko – wiejską. Od północy graniczy z gminą Wińsko, od wschodu z gminą Prusice, od południowego – wschodu z gminą Brzeg Dolny, od południa z gminami Środa Śląska i Malczyce, a od zachodu z gminami Prochowice i Ścinawa. Zachodnia i częściowo południowa granica przebiega wzdłuż rzeki Odry. Pod względem powierzchni i liczby miejscowości jest jedną z większych gmin dolnośląskich.

Ukształtowanie powierzchni

Ukształtowanie powierzchni Gminy jest mocno zróżnicowane. Cała zachodnia część obszaru (Obniżenie Ścinawskie) jest płaska i wypełniona holoceniowymi osadami rzecznyymi. Miejscami teren jest podmokły. Występują również formy wydmowe o wysokościach przekraczających 100 m n.p.m. Podobny charakter rzeźby płasko falistej ma wysłana osadami fluwioglacjalnymi środkowa część gminy (Obniżenie Wołowskie i Pełczyńskie). Zmiana charakteru rzeźby terenu na pagórkowaty występuje w północno-wschodniej części obszaru (Wzgórze Strupińskie, Grzbiet Trzebnicki). Jest to teren spiętrzony moreny czołowej stadiału Warty. Wysokość wzgórz morenowych przekracza na tym terenie 170 m n.p.m., a wysokości względne wynoszą 50 – 60 m. Południową część Gminy zajmuje rozległa Wysoczyzna Rościszawicka ze średnią wysokością 125 – 135 m n.p.m. Tworzy ją rozległy wał o powierzchni falisto-płaskiej, wytworzony na glinach zwałowych oraz piaskach i żwirach lodowcowych. Od południa i południowego zachodu granicę między wysoczyzną a pradoliną (pradolina Wrocławska) obejmującą południowo-zachodni fragment gminy, zaznacza miejscami wyraźna skarpa o wysokości 4-6 metrów, która powstała w wyniku erozji bocznej rzeki Odry. Pradolina Odry ma średnią wysokość około 98-94 m n.p.m. W obrębie jej dna wypełnionego piaskami i żwirami rzecznyymi występują zarówno formy wydmowe, jak i podmokłe obniżenia – zabagnione tereny martwych koryt rzecznych i starorzeczy. Część obniżeń wypełniona jest wodą.

Warunki klimatyczne

Gmina Wołów położona jest w obszarze przedsudeckiego Dolnego Śląska, na pograniczu obszaru nadodrzańskiego górnego i dolnego. Bezpośrednim skutkiem tego położenia jest zróżnicowanie opadów na terenie gminy, które w części północnej

znajdującej się w rejonie nadodrzańskim dolnym wynosi 500 – 550 mm rocznie, a w części południowej należącej do regionu nadodrzańskiego górnego waha się od 550 – 600 mm. Średnie temperatury roczne wynoszą 8° C, okres wegetacji o średniej temperaturze powyżej 5° C trwa 100 dni.

Sieć rzeczna

Głównym elementem hydrografii obszaru gminy Wołów jest rzeka Odra, wzdłuż której położone są starorzecza oraz atrakcyjne, dobrze zarybione stawy. Przez teren gminy płyną również prawobrzeżne dopływy Odry, rzeki Juszka i Jezierzycy. Południowa część gminy jest odwadniana bezpośrednio do Odry. Część środkowa i południowa znajdują się odpowiednio w zlewni rzeki Juszki i Jezierzycy.

Bogactwo środowiska naturalnego

Spośród gmin tworzących powiat, największy udział lasów w powierzchni ogółem ma gmina Wołów. Lasy zajmują 40% powierzchni ogólnej dominując w karjobrazie północno – zachodniej i południowo – wschodniej części gminy. Szczególnie cenne okazy fauny i flory występują na terenie zajmującego prawie 25% powierzchni gminy Parku Krajobrazowego Doliny Jezierzycy.

Rysunek Nr 1. Rezerwat „Uroczysko Wrzosa”.

Źródło: www.rowerowywolow.neostrada.pl/nasz_kawalek_odry

Owa różnorodność środowiska, od suchych piaszczysk i borów sosnowych aż do podmokłych olsów, bagien i stawów umożliwia rozwój bogatej flory i fauny. Rośnie tu 37 gatunków chronionych roślin (aż 8 gatunków znalazło się na Czerwonej liście roślin

naczyniowych zagrożonych w Polsce. Są to długosz królewski, goryczka wąskolistna, kosaciec syberyjski, kruszczyk błotny, salwinia pływająca, storczyk Fuchsa, storczyk samiczy i śnieżyca wiosenna), żyje 38 gatunków ssaków m.in. borsuki i bobry, występują 23 gatunki ryb, 16 gatunków płazów i gadów oraz około 190 gatunków ptaków, w tym około 135 lęgowych. Najrzadszymi ptakami lęgowymi Parku są dwa gatunki zagrożone wymarciem w Europie - **derkacz** *Crex crex* oraz **podgorzałka** *Aythya nyroca*. Dolinę Jezierzycy zamieszkuje również 5 gatunków ptaków wpisanych do Polskiej czerwonej księgi zwierząt. Są to: **bąk** *Botaurus stellaris*, **kania rdzawa** *Milvus milvus*, **kropiatka** *Porzana porzana*, **kormoran czarny** *Phalacrocorax carbo*, **orzeł bielik** *Haliaeetus albicilla* oraz **błotniak łąkowy** *Circus pygargus*. Na terenie Parku Krajobrazowego znajduje się ścisły rezerwat przyrody Uroczysko Wrzosa, położony między rzekami Juszką i Niecieczą. Zachowane w stanie naturalnym tutejsze olsy, o charakterystycznej strukturze kępowodolinowej dna lasu, należą do najpiękniejszych na Dolnym Śląsku. Również nieopodal Lubiąża znajduje się niewielki rezerwat przyrody „Odrzyska”, na terenie którego znaleźć można paproć wodną – salwinię i kotewkę orzech wodny. Pod względem atrakcyjności przyrodniczej gmina Wołów należy do czołówki gmin nadodrzańskich.

Rysunek Nr 2. Rezerwat „Uroczysko Wrzosa”

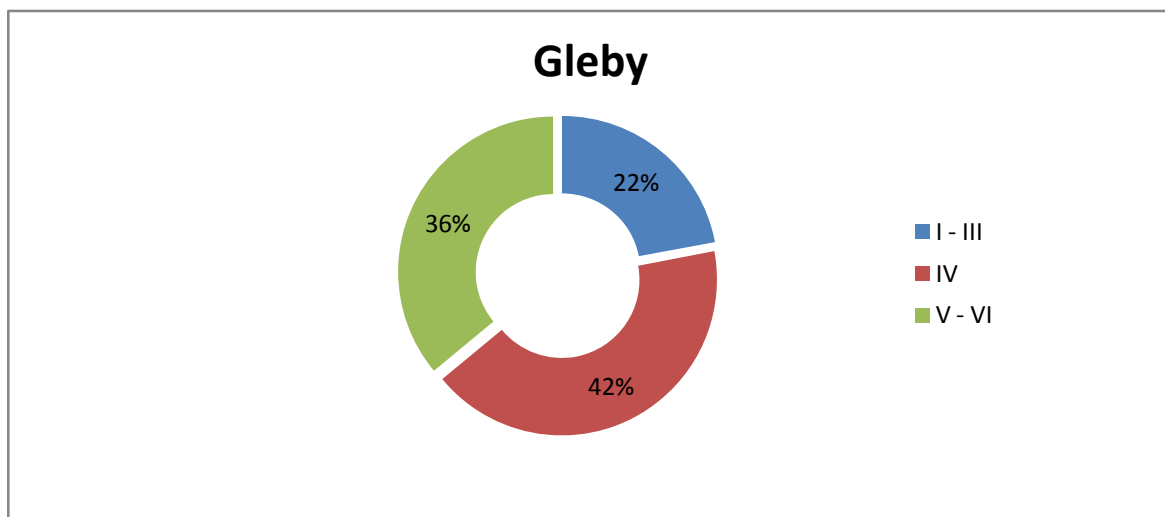

Źródło: www.rowerowywolow.neostrada.pl/nasz_kawalek_odry

Gleby

Istniejące warunki glebowe, ze względu na przewagę gleb należących do IV klasy bonitacyjnej, można uznać za mało korzystne dla intensywnej produkcji rolniczej. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych przedstawia wykres.

Wykres Nr 1 . Glebowe klasy bonitacyjne gruntów ornych w Gminie Wołów.

Źródło: Plan Rozwoju Gminy Wołów na lata 2006 – 2013.

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla Gminy Wołów wg IUNG wynosi 68,8 pkt.

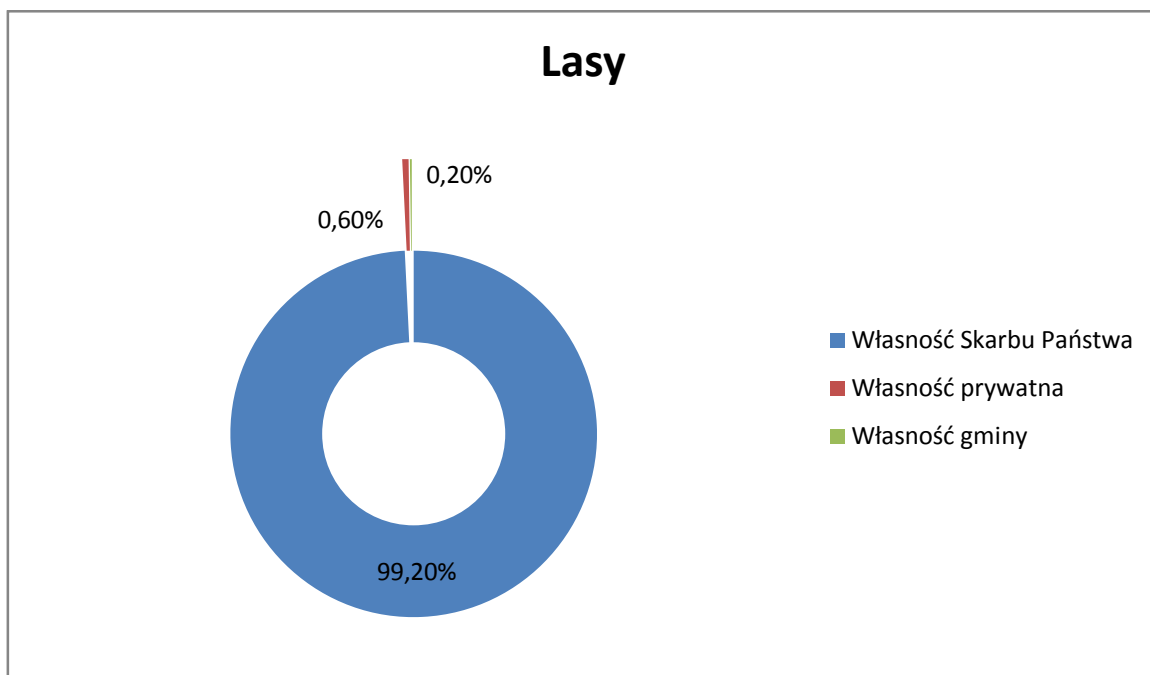
Lasy

Lasy zajmują obszar 13 460,35 ha, co stanowi 43,1 % całej powierzchni gminy. Wskaźnik w zależności od obszaru waha się od 0,8% w najmniej zalesionym obrębie Rataje do ponad 86% w Dębnie i Rudnie. W krajobrazie Gminy lasy przeważają głównie w części północno-zachodniej i południowo-wschodniej. Są to lasy zróżnicowane, zarówno pod względem siedliskowym, jak i drzewostanowym. Obszary dolinne w obrębie terasy zalewowej na odcinku Odry na południowy wschód od Lubięża zajmują siedliska lasu

łęgowego. Głównymi gatunkami lasotwórczymi na tym obszarze są, oprócz dębu, wiąz i lipa. W podszybie występuje lipa, grab, wiąz, tarnina i głóg. Na pozostałym terenie doliny w północno-zachodniej części gminy znajdują się głównie siedliska dwupiętrowego lasu wilgotnego. Piętro wyższe porasta dąb, grab i lipa, a niższe lipa, grab, wiąz i jawor. W podszybie występuje niecierpiętnik, bluszcz, przytulina i pokrzywa. Terasę wyższą i tereny pozadolinne porastają przede wszystkim siedliska boru mieszanego świeżego, a lokalnie lasu mieszanego. W tym obrębie głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna. W podszybie występują z kolei: dąb, brzoza, jodła, modrzew. W obrębie podmokłych dolin występuje ols i ols jesionowy. Głównym gatunkiem tutaj jest olcha, a w podszybie występuje również olcha i brzoza.

Wykres Nr 2. Struktura własności lasów na terenie Gminy Wołów.

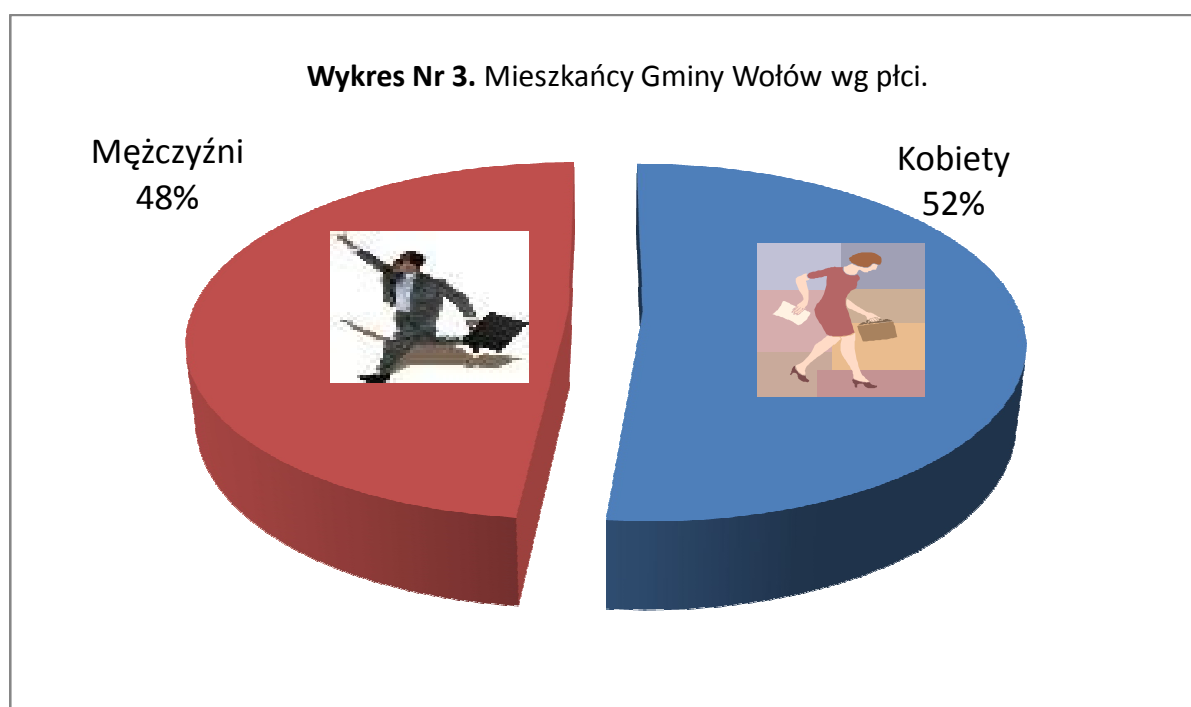
Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Planu Rozwoju Gminy Wołów na lata 2006 – 2013.

Na terenie Gminy Wołów zdecydowaną większość stanowią lasy będące własnością Skarbu Państwa.

Demografia.

Dane demograficzne mają istotny wpływ na rynek pracy czy stan bezrobocia w gminie. Według danych Urzędu Miasta i Gminy Wołów z 31 grudnia 2007 roku teren gminy zamieszkiwały 22.697 osoby, w tym 10.992 mężczyzn i 11.705 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet. Pod względem demograficznym przeważają kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 68,6 osób na 1 km².

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Wołów (stan na 31.12.2007 rok).

Gmina Wołów na tle powiatu zajmuje pierwsze miejsce pod względem liczby mieszkańców.

Tabela Nr 2. Ludność Gminy Wołów na tle powiatu wołowskiego, na przestrzeni lat 2003 – 2006 (wg faktycznego miejsca zamieszkania).

	2003	2004	2005	2006
Powiat wołowski	47.710	47.616	47.539	47.446
Gmina Brzeg Dolny	16.332	16.307	16.232	16.222
Gmina Wołów	22.618	22.609	22.635	22.621
Gmina Wińsko	8.760	8.700	8.672	8.603

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z GUS.

Tabela Nr 3. Ruch naturalny ludności Gminy Wołów na przestrzeni lat 2000 -2002

Rok	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost Naturalny
2000	5,3	8,2	8,5	- 0,4
2001	4,1	9,1	8,5	0,6
2002	5,5	8,4	8,7	- 0,3

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z GUS.

Na przestrzeni przedstawionych lat przyrost naturalny wykazywał tendencję na przemian wzrostową i spadkową. Na stan 30 września 2008 roku ruch naturalny gminy Wołów kształtował się następująco:

- Małżeństwa: 145
- Urodzenia żywe: 76
- Zgony: 75

W związku z powyższymi danymi we wrześniu 2008 roku przyrost naturalny wykazywał tendencję wzrostową i wynosił + 1. Ta niewielka wartość dodatnia może świadczyć o minimalnej poprawie ogólnej sytuacji starzenia się społeczeństwa.

Migracje są drugim obok ruchu naturalnego czynnikiem wpływającym na zmiany w ilości mieszkańców danego obszaru. Przemieszczanie się ludności, napływ lub odpływ z

określonego terytorium stymulują zmiany na rynku pracy, a w szczególności tworzenie lub likwidacja nowych miejsc pracy, oraz rynek budownictwa mieszkaniowego.

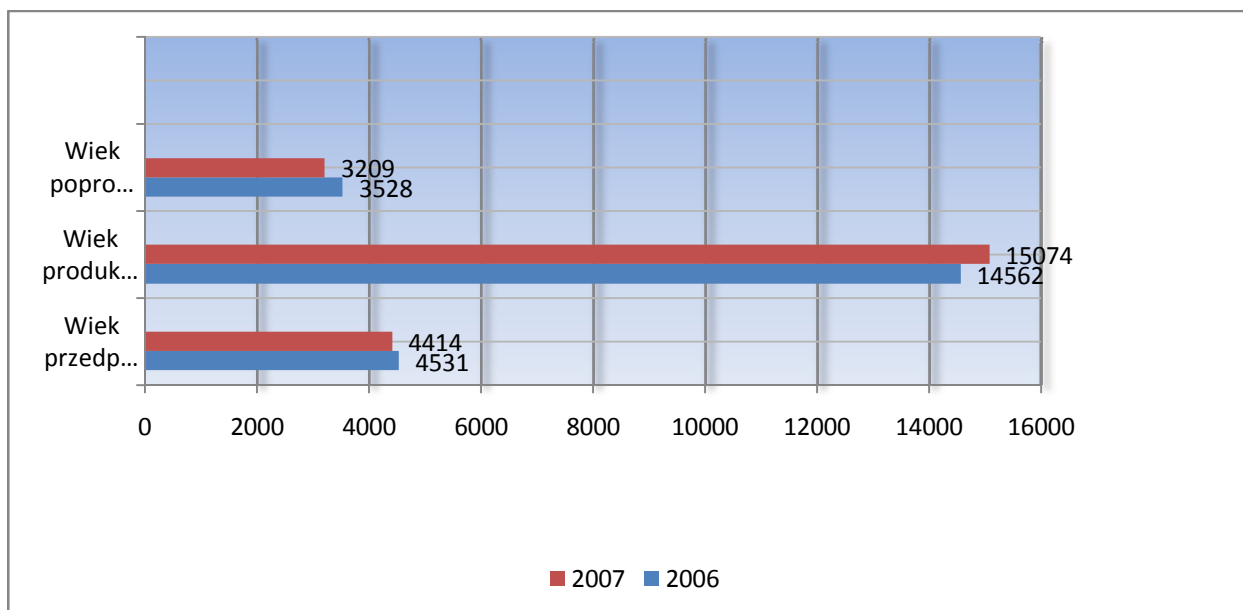
Tabela Nr 4. Migracje w Gminie Wołów w latach 2000 – 2002.

Rok	Migracje ludności	
	Napływ	Odływ
2000	296	238
2001	211	201
2002	204	245

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wołowie, roczniki statystyczne US we Wrocławiu 2000 - 2002.

Migracje w gminie Wołów spowodowane są głównie celami zarobkowymi. Rynek pracy zazwyczaj powoduje, że człowiek opuszcza swoje miejsce zamieszkania „za chlebem”. Wiele osób wyjechało poza granice gminy do pobliskich miast, a także co ostatnio cieszyło się dość dużą popularnością do innych państw. Sytuacja ta powoli ulega zmianie, jednakże w chwili obecnej dalej jesteśmy świadkami utrzymującej się tendencji migracji.

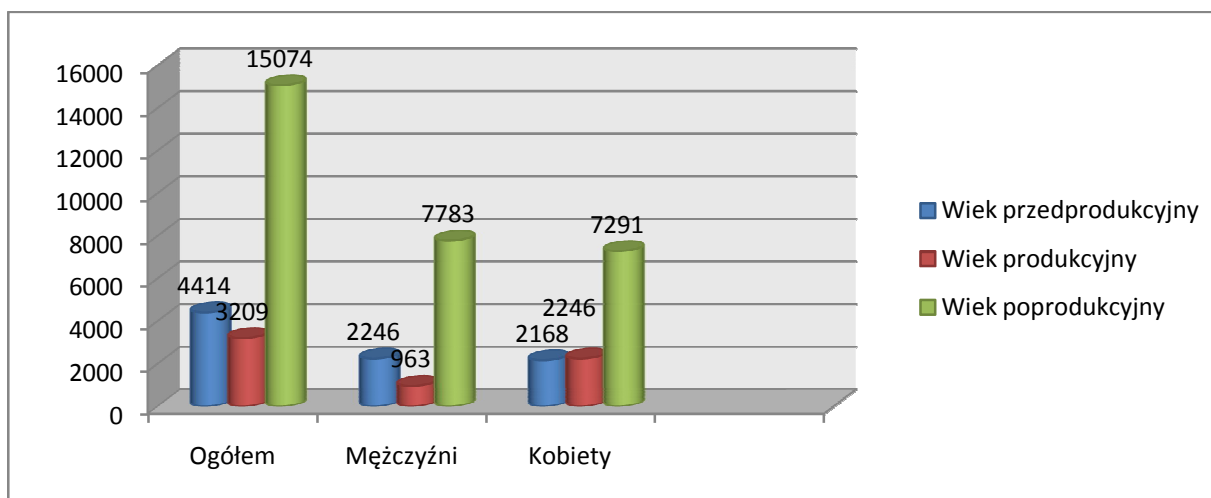
Wykres Nr 4. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Wołów w latach 2006 – 2007.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS i Urzędu Miasta i Gminy Wołów.

Wykres Nr 5. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Wołów z podziałem na płeć, na dzień 31 grudnia 2007r.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Wołów.

Z powyższych danych wynika, że struktura ludności Gminy Wołów uległa minimalnej poprawie. Wiek produkcyjny wykazuje niewielki trend rosnący, natomiast wiek poprodukcyjny nieznacznie prezentuje trend malejący. Obraz taki zawdzięcza się wystąpieniu w roku 2007 dodatniego przyrostu naturalnego.

Tabela Nr 5. Ludność wg grup, wieku i płci na terenie Gminy Wołów, na dzień 31 grudnia 2007 r.

Wiek	Ogółem	Gmina	Miasto	Kobiety		Mężczyźni	
				Gmina	Miasto	Gmina	Miasto
0 – 2	610	309	301	148	156	161	145
3	185	85	100	37	50	161	50
4 – 5	396	192	204	93	101	99	103
6	233	110	123	44	56	66	67
7	195	96	99	46	43	50	56
8 – 12	1.213	618	595	320	299	298	296
13 – 15	858	417	441	202	218	215	223
16 – 17	724	362	362	182	173	180	189
18	362	177	185	92	96	85	89

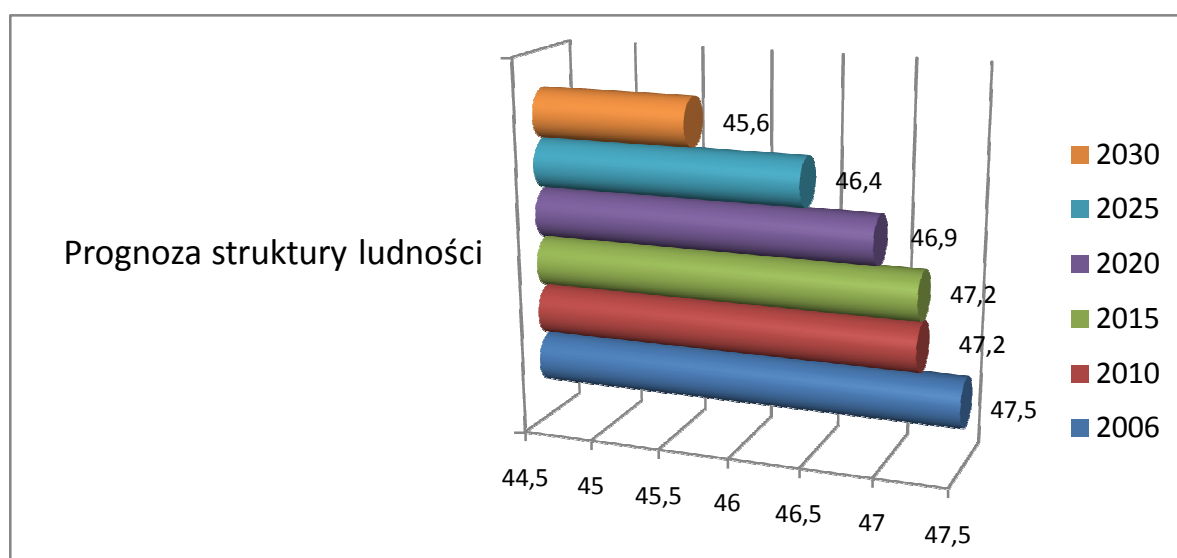
19 – 60	7.103	3.058	4.045	3.058	4.045		
19 – 65	7.609	3.456	4.153			3.456	4.153
> 60	2.246	937	1.309	937	1.309		
> 65	963	421	542			421	542
Ogółem	22.697	10.238	12.459	5.159	6.546	5.079	5.913

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Wołów.

Analizując dane z Urzędu Miasta i Gminy Wołów można zauważyć, że w roku 2007 największą liczbą mieszkańców stanowiła ludność w wieku produkcyjnym. Uwidocznił się także wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Sytuacja taka wskazuje na odmładzanie się populacji.

Prognozując na przyszłość, gdyby taka tendencja utrzymywała się przez kilka kolejnych lat można byłoby wyróżnić dwie charakterystyczne cechy. Duży odsetek ludzi młodych, co wiąże się z takimi potrzebami społecznymi, jak edukacja i wychowanie, sport i rekreacja, organizacja czasu wolnego. Druga zaś to przechodzenie znacznej grupy osób ujętych w widełkach wieku produkcyjnego do grona osób o statusie emeryta. Zarówno jedna jak i druga cecha wiąże się z zaspokajaniem innych potrzeb w zakresie usług społecznych.

Wykres Nr 6. Prognoza struktury ludności w Powiecie Wołowskim obejmująca lata 2006 – 2030.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z GUS.

Sieć osadnicza

Sieć osadniczą tworzą: miasto Wołów oraz 41 wsi (w tym 37 sołeckich) i 6 przysiółków: Boraszyn, Bożeń, Dębno, Domaszków, Garwół, Gliniany, Golina, Gródek, Krzydlina Mała, Krzydlina Wielka, Lipnica, Lubiąż, Łazarzowice, Łososiewice, Mikorzyce, Miłcz, Moczydlnica Dworska + Kłopotówka, Mojęcice + Kąty, Nieszkowice, Pawłoszewo, Pełczyn, Pierusza, Piotroniowice, Prawików, Proszkowa, Rataje, Rudno, Siodłkowice, Straszowice + Żychlin, Stawowice, Smarkowo, Stary Wołów, Stęszów, Stobno + Biskupice, Straża, Tarchalice Uskorz Mały, Uskorz Wielki, Warzęgowo, Wodnica, Wróblewo, Wrzosa + Kretowice, Zagórzycze.

Średnia gęstość zaludnienia na wsi wynosi 33 osoby na 1 km². Najwyższy wskaźnik cechuje następujące wsie: Lubiąż, Warzęgowo, Uskorz Mały, Bożeń, Mojęcice, Gródek, Rataje i Pełczyn. Na wysoki stopień gęstości zaludnienia mają wpływ istniejące tu osiedla mieszkaniowe dawnych pracowników PGR-ów, natomiast sąsiadujący z Wołowem Uskorz Mały, przy swojej małej powierzchni, jest miejscem lokalizacji budownictwa jednorodzinnego dla mieszkańców miasta.

Gospodarka

Gmina Wołów charakteryzuje się niezbyt korzystnymi warunkami dla intensywnego rozwoju rolnictwa, jednak ze względu na słabo rozwinięty rynek pracy jest ono nadal główną funkcją gminy. Szczególnie jest to widoczne na północnych i zachodnich obrzeżach gminy - na terenach gdzie warunki glebowo – rolne są wystarczające do prowadzenia upraw , a duże rynki pracy są oddalone od gminy. Warunki glebowe na terenie gminy są znacznie zróżnicowane, w ogólnej powierzchni gruntów rolnych przeważają gleby o średniej jakości. Użytki rolne zajmują około 49,2% ogólnej powierzchni gminy, z czego prawie 80% stanowią grunty orne, 19,7% stanowią łąki i pastwiska, a 0,7% użytków rolnych

stanowią sady. Uzupełniającą funkcją gminy są usługi i produkcja. Zakłady produkcji przemysłowej występujące na terenie gminy są w większości na terenie miasta Wołów. W mieście brak wprowadzie ośrodków przemysłowych o znaczeniu ponadlokalnym, ale istniejące zakłady stwarzają dużą ofertę na rynku pracy.

W celu wyodrębnienia najbardziej znaczących dla Gminy firm dokonano selekcji posiadanej bazy podmiotów gospodarczych KRUP-REGON biorąc pod uwagę zatrudnienie (powyżej 50 osób), wśród tej grupy do bardziej znanych należą:

- Przedsiębiorstwo Przemysłu Metalowego „POMET” w Wołowie – budownictwo, technologie informatyczne, systemy alarmowe, produkcja sprzętu na potrzeby wojska;
- PKS Wołów – przewozy pasażerskie i towarowe;
- OKNO-PLAST - producent okien, drzwi oraz rolet;
- FRESTEX TEXTILE FINISHING- uszlachetnianie odzieży;
- BANASIK - spedycja międzynarodowa i przewozy pasażerskie;
- ICM Sp. z o.o.- producent mebli;
- FAMBUD – przedsiębiorstwo budowlane
- Lasy Państwowe

Wprowadzenie w życie przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej pozwoliło na rozwój firm jednoosobowych oraz spółek cywilnych. Powstało dużo tzw. firm rodzinnych, które działają jako spółki cywilne w dwu lub trzyosobowym składzie. Na terenie gminy funkcjonują również przedsiębiorcy zarejestrowani w Krajowym Rejestrze Sądowym. Są to: spółki komandytowe, akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością zgodnie z kodeksem handlowym.

Tabela Nr 6. Przedsiębiorcy – osoby fizyczne zarejestrowane w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta i Gminy Wołów. Lata 2005 – 2008.

Branża	2005	2006	2007	2008
Fotografowanie	2	2	2	2
Złotnictwo – jubilerstwo	1	1	1	2
Szewstwo	2	1	1	1
Fryzjerstwo	16	16	16	16
Magiel elektryczny	3	3	2	2
Krawiectwo	10	10	12	12
Naprawa sprzętu agd, rtv	15	15	16	16
Doradztwo finansowe, księgowe	13	15	17	18
Tapicerstwo	12	12	-	-
Wyrób szyldów, reklam	5	5	8	8
Poligrafia, introligatorstwo	3	3	3	3
Wyrób pieczętek	5	6	-	-
Usługi weterynaryjne	5	5	5	5
Utrzymanie zieleni, prace leśne	30	33	32	38
Zduństwo	2	2	1	-
Piekarnictwo i cukiernictwo	6	6	2	2
Przetwórstwo mięsne	-	-	1	1
Mechanika, elektronika pojazd.	59	61	62	65
Kamieniarstwo	6	6	10	10
Stolarstwo	22	22	35	35
Instalatorstwo elektryczne, sanitarne	51	55	54	56
Ślusarstwo	16	16	24	26
Ogólnobudowlane	165	167	201	221
Stacje benzynowe	1	1	1	2
Stacje na paliwo gazowe	1	1	1	1
Taxi	7	7	7	7
Placówki handlowe	287	289	291	295
Placówki gastronomiczne	20	19	19	20

Handel obwoźny	190	192	196	198
Usługi lekarskie	8	15	32	34
Pozostałe branże: usł. Geodezyjne, szkolenia i kursy, korepetycje, usł. Informatyczne, pośrednictwo ubezpieczeniowe, sprzątanie obiektów, gabinety odnowy biologicznej, solarium, itd.	485	487	275	287
RAZEM:	1.452	1.498	1.324	1.378

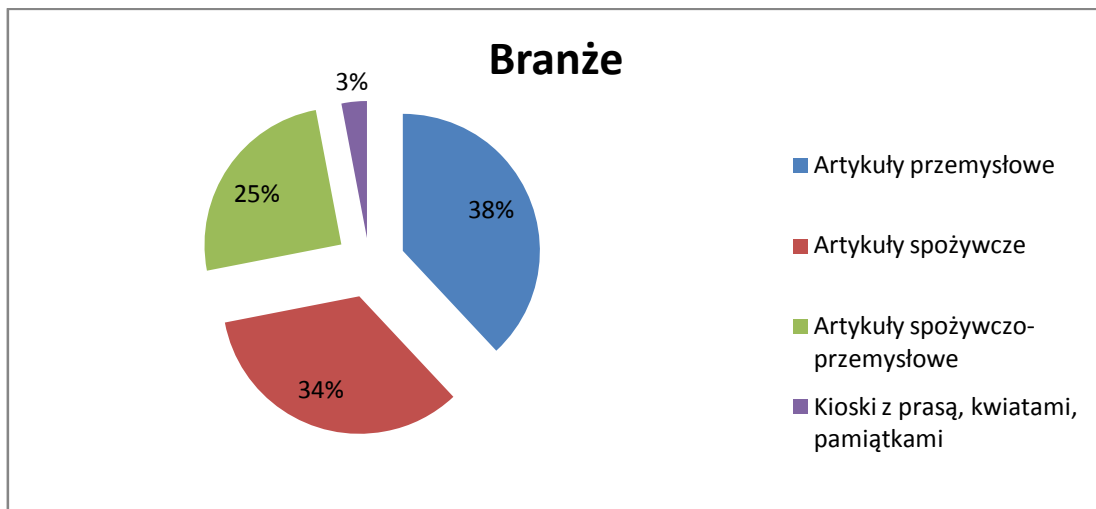
Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Wołów

Największy przyrost ilości firm notuje się w kategorii drobnych zakładów jednoosobowych lub zatrudniających kilku pracowników, a dotyczy to branż: ogólnobudowlanych, placówki handlowe, handel obwoźny, mechanika, elektronika pojazdów, instalatorstwo elektryczne i sanitarne, ślusarstwo. Mniejszym zainteresowaniem cieszą się natomiast usługi typu: szewstwo, usługi pralnicze (istnieją wyłącznie punkty przyjęć).

Na rozwój poszczególnych branż wpływ ma lokalny rynek, który dyktuje kierunki działalności oraz warunki ekonomiczne osób chcących prowadzić własną firmę. Odzwierciedla się to w kosztach utrzymania lokali, cenach surowców, materiałów, kosztach transportu. Ponadto przedsiębiorcy zatrudniający pracowników obciążeni są świadczeniami na rzecz zatrudnionych osób (płace, ubezpieczenia itp.). Pewne ulgi i preferencje obejmują przedsiębiorców, którzy przyjmują uczniów w celu przyuczania ich do zawodu oraz tych, którzy tworzą miejsca pracy m.in. dla osób niepełnosprawnych. Obok osób znajdujących zatrudnienie w istniejących zakładach na terenie miasta, z uwagi na deficyt miejsc pracy duża część mieszkańców gminy dojeżdża do pracy do Wrocławia, Brzegu Dolnego i Lubina.

Wykres Nr 7. Handel z podziałem na branże w Gminie Wołów.

Źródło: Plan rozwoju Gminy Wołów na lata 2006 – 2013.

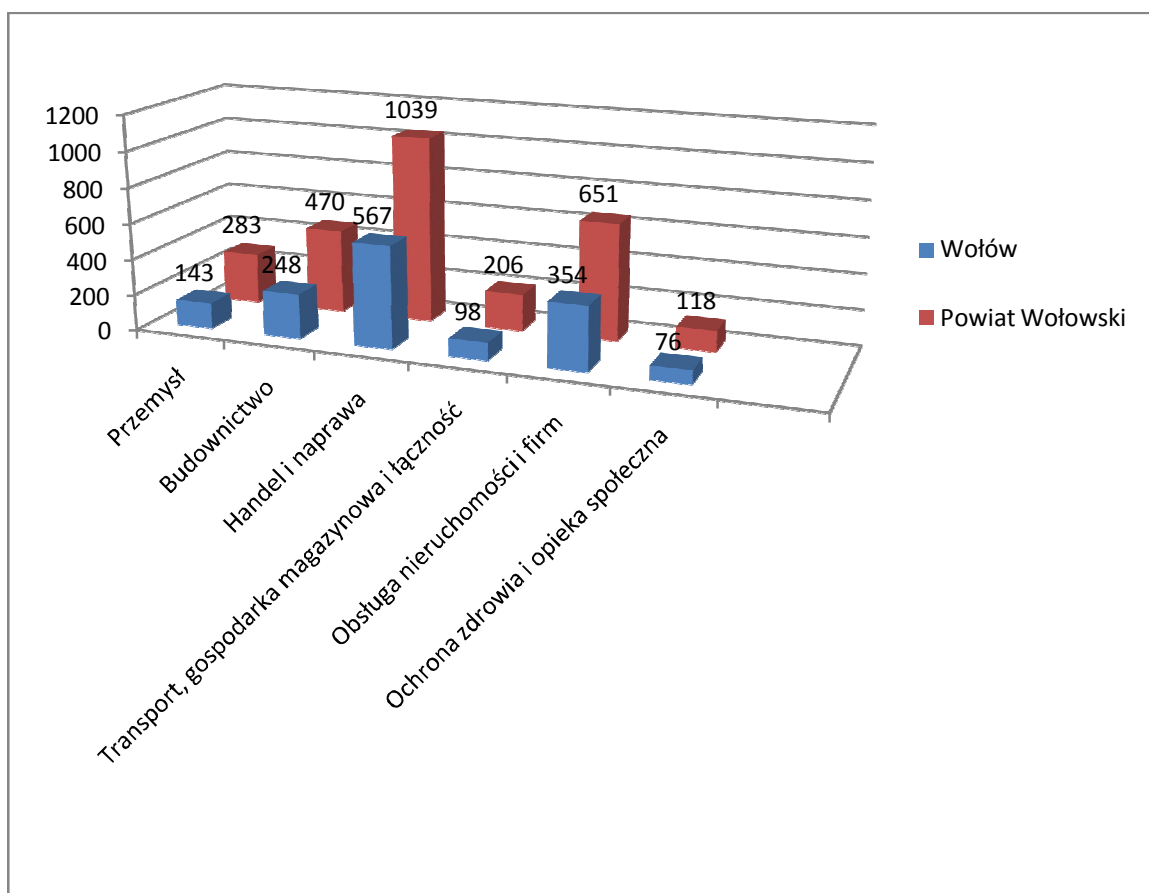
Tabela Nr 7. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze KRUPGN-REGON

L.P.	Jednostka	Wołów	Powiat Wołowski
1.	Podmioty gospodarki narodowej – ogółem	1.841	3.454
2.	Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności	81	72,3
3.	Sektor publiczny	142	202
4.	Sektor prywatny	1.699	3.252
5.	Jednostki budżetowe	49	87
6.	Przedsiębiorstwa państwowe	3	3
7.	Spółki prawa handlowego	łącznie 46	121
	Z udziałem kapitału zagranicznego	21	42
8.	Spółki cywilne	-	198
9.	Spółdzielnie	-	24
10.	Osoby fizyczne	1.388	2.580

Źródło: Plan Rozwoju Gminy Wołów na lata 2006 – 2013.

Wykres Nr 8. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Wołów w 2002 r. wg sekcji

Źródło: Opracowanie na podstawie danych US we Wrocławiu 2003 r.

Na terenie Gminy działają następujące banki: PKO BP, Bank Zachodni WBK, Bank Spółdzielczy w Obornikach Śląskich z oddziałami w Brzegu Dolnym i Wołowie, Bank Spółdzielczy w Żmigrodzie z oddziałami w Wołowie i w Wińsku.

Dziedzictwo kulturowe i turystyka

Rys historyczny

Wołów jako miasto powstało prawdopodobnie w roku 1285, kiedy to książę ścinawski Przemek dokonał lokacji miasta w oparciu o lokalną wersję prawa magdeburgskiego.

Wcześniej na ziemi wołowskiej istniały jeszcze dwie inne osady o takiej samej nazwie, znane obecnie jako Stary Wołów i Krzywy Wołów, które pełniły rolę osad targowych (stąd prawdopodobnie wywodzi się nazwa).

W następnych wiekach miasto doznawało wzlotów i upadków, było rozbudowywane, przeżywało pożary, wojny, przechodziło z rąk do rąk. Znajdowało się między innymi pod panowaniem księcia wrocławskiego Henryka IV Probusa, księcia głogowskiego Henryka III. W roku 1329, kiedy to książę Konrad I złożył hołd lenny Janowi Luksemburskiemu, ziemia wołowska znalazła się w granicach Królestwa Czeskiego. W 1498 r. powstaje Księstwo Wołowskie, którym władał Jan II Żagański; po jego śmierci Wołów sprzedany zostaje Janowi Turzo von Bethlemsdorf; ten z kolei odsprzedaje go Fryderykowi II w roku 1523. W 1579 r. powstaje pierwsza apteka. Miasto posiadało mennicę, gdzie w różnych okresach bito własną monetę. Na początku XVIII w. Zakon Karmelitów zbudował kościół i klasztor. Zakonnicy byli w tym czasie właścicielami największego księgozbioru w mieście. W wyniku wojny prusko-austriackiej w 1740 r. Wołów przechodzi pod panowanie pruskie. Następne kilkadziesiąt lat, to okres upadku miasta. Wołów zostaje zrujnowany przez wojnę siedmioletnią oraz przez wysokie podatki i pożary.

Wiek XIX zapisał się w historii ziemi wołowskiej jako czas rozkwitu gospodarczego. W Konarach Franciszek Karol Achard zakłada pierwszą na świecie fabrykę produkującą cukier z buraków cukrowych, wybudowano linię kolejową (lata 1869-1874), a w 1837 r. zaczęto wydawać gazetę wołowską. W styczniu 1945 r. do miasta wkracza Armia Radziecka. W tym samym roku zaczynają napływać transporty z pierwszymi osiedleńcami z kresów wschodnich II Rzeczypospolitej. Ziemia wołowska weszła w obręb granic Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Zabytki

W Gminie Wołów znajduje się wiele zabytkowych obiektów kultury materialnej (996 obiektów, w tym 136 w Wołowie). Do najcenniejszych zabytków należy pocysterski zespół

klasztorny w Lubiążu. Na uwagę zasługują również kościoły w Wołowie, Lubiążu, Pełczynie oraz Zamek Piastowski i Ratusz w Wołowie. W rejonie wsi Kretowice archeolodzy odkryli resztki grodziska z X w., a w Tarchalicach starożytne stanowisko hutnictwa żelaza.

Na terenie Gminy Wołów znajduje się ogółem 95 obiektów wpisanych do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Niektóre z nich to:

- Pocysterski zespół klasztorny w Lubiążu złożony z kościoła klasztornego NMP, klasztoru, pałacu opatów, kościoła św. Jakuba. Jest to jedno z największych założeń architektonicznych w Europie. W klasztorze znajduje się między innymi słynna Sala Książęca uważana za najwspanialsze wnętrze barokowe na Dolnym Śląsku. Wnętrza opactwa zdobią dzieła Michała Willmana nazywanego „Śląskim Rembrandtem”.
- Kościół pw. św. Wawrzyńca. Pierwotnie prawdopodobnie drewniany. Budowę murowanego rozpoczęto w 1391 roku. Budowla obecna pochodzi prawdopodobnie z okresu odbudowy miasta po pożarze w 1465 roku. Wnętrze kościoła ma wystrój barokowy. W 1716 świątynia otrzymała organy wykonane przez słynnego wrocławskiego mistrza Adama Horatiusa Caspariniego.
- Kościół św. Walentego w płn. Lubiążu. Górujący nad okolicą, położony na krawędzi Wysoczyzny Rościławickiej. Bogate barokowe wnętrze ozdobione jest dziełami rzeźbiarza Franciszka Mangoldta i malarza Krystiana Bentuma – wybitnych artystów śląskiego baroku.
- Wieża dawnego kościoła z XV w. i barokowa plebania z XVIII w. w Krzydlinie Małej.
- Klasztor ss. Notre Dame w Krzydlinie Małej (obecnie Dom Małych Dzieci) z ok. 1900 r.
- Gotycko-renesansowy kościół św. Marii Magdaleny z pocz. XVI w. w Krzydlinie Wielkiej.
- Dom mieszkalny robotników folwarcznych w Lipnicy z 1900 r.
- Zespół pałacowo-folwarczny w Miłczu z 1900 r.
- Dwór i zespół folwarczny w Mojęcicach z 1620 r., 2 poł. XVII w.
- Kościół filialny św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Pełczynie z 2 poł. XVII w., XVIII w.
- Kościół ewangelicki (obecnie cerkiew św. Dymitra) w Starym Wołowie z 1875 r.
- Kościół parafialny św. Mikołaja w Stobnie z XV/XVI w., ok. 1660 r.

Dodatkowo, na terenie Gminy Wołów położone są obiekty objęte ochroną konserwatorską i ujęte w konserwatorskim spisie obiektów zabytkowych (1090), oraz udokumentowane stanowiska archeologiczne (ok. 960) .

Gmina Wołów jednym z najsilniej nasyconych substancją archeologiczną rejonów województwa dolnośląskiego. Największe nasilenie osadnictwa związane jest z kulturą łużycką, przeworską a także okresem wczesnego i późnego średniowiecza. Palącym postulatem jest objęcie szczególną ochroną licznych cmentarzysk kultury łużyckiej, które są niszczone w toku nielegalnej działalności.

Większość obiektów kubaturowych wpisanych do rejestru to budynki użyteczności publicznej, budynki poklasztorne, kościoły. Nieliczne obiekty znajdują się w rękach prywatnych. Stan techniczny zabytków jest zróżnicowany. Niektóre, jak np. wołowski ratusz, poddane zostały całkowitej renowacji inne, np. pałac w Starym Wołowie, są do kompleksowego remontu.

Walory turystyczne

Duże zróżnicowanie krajobrazowe i dobra dostępność komunikacyjna z Wrocławia, zarówno własnym transportem, koleją (trasa Wrocław – Głogów - Zielona Góra) czy komunikacją autobusową, sytuują Gminę Wołów jako obszar o dużych, ponadprzeciętnych walorach turystyczno-rekreacyjnych.

Pod względem atrakcyjności przyrodniczej Gmina Wołów należy do czołówki gmin nadodrzańskich. Atrakcyjność przyrodniczą gminy podnoszą rezerwat przyrody „Odrzysko”, rezerwat „Uroczysko Wrzosa”, Park Krajobrazowy „Dolina Jezierzycy”, proponowane do objęcia ochroną w ramach programu Natura 2000 tereny wzdłuż Odry oraz lasy zajmujące ponad 40% powierzchni gminy.

Teren Gminy Wołów posiada walory wędkarskie – jest kilka dobrze przygotowanych łowisk komercyjnych i sieć stawów Polskiego Związku Wędkarskiego, gdzie bez trudu można uprawiać wędkarską rekreację. Specyficzną odmianą może stać się także z uwagi na duże kompleksy leśne turystyka związana z łowiectwem i zbieraniem runa leśnego.

Walory przyrodnicze Gminy Wołów stanowią duży potencjał dla rozwoju turystyki wiejskiej (agroturystyki), która częściowo już aktywizuje tereny wiejskie. Ten rodzaj działalności

może w przyszłości stanowić jeden z ważniejszych czynników rozwoju Gminy i powinien znaleźć w centrum uwagi samorządu gminnego i powiatowego.

Innym elementem wysoko kwalifikowanej turystyki jest turystyka wodna. Obecnie tworzony jest szlak kajakowy na Odrze z 11 punktami postojowymi. Rozwój czynnego wypoczynku tego typu ograniczony jest na terenie Gminy Wołów do Odry. Przystanie przewidywane są w Lubiążu, Malczycach i Ścinawie.

Na obszarze Gminy Wołów są liczne gospodarstwa agroturystyczne i łowiska. Istnieje też kilka restauracji, barów i pizzerii a także prywatny motel i obiekty OSiR-u w Wołowie. Klasztor Klaretynów w Krzydlinie Małej oraz Ośrodek Wypoczynkowy Zakładu Karnego w Golinie również oferują miejsca noclegowe.

Zarówno na terenie Gminy Wołów jak i gmin otaczających, posiadających podobne walory, rozwija się infrastruktura umożliwiająca uprawianie czynnej turystyki. Pełniejsze wykorzystanie walorów Gminy związane jest z turystyką aktywną zwłaszcza rowerową i poznawczą przyrodniczo – historyczną. Ze względu na bliskość Wrocławia jest to doskonała oferta weekendowa.

Dla turystów zainteresowanych przeszłością Ziemi Wołowskiej istotną będzie informacja, że podczas wędrówki po Parku mogą trafić na liczne ślady dawnych kultur. Wśród nich szczególną uwagę przyciągają:

- ✓ Cmentarzyska w Dębnie i Wodnicy ;
- ✓ Osady kultury łużyckiej w Wodnicy i Krzydlinie Małej sprzed ok. 2700 lat;
- ✓ Grodziska Kultury Łużyckiej w Kretowicach;
- ✓ Grodzisko w zakolu Jezierzycy, datowane na IX-V w. p.n.e., na którym zbudowano kolejne grodzisko wczesnośredniowieczne pochodzące z IX-XI w.

Szlaki turystyczne

Na obszarze Gminy Wołów wytyczone są szlaki turystyki pieszej i rowerowej, które połączone są w system regionalnych tras turystycznych. Do wcześniejszych szlaków

piesznych, niebieskiego (archeologicznego), czarnego i zielonego, po utworzeniu Parku Krajobrazowego „Dolina Jezierzycy” dołączono szlaki biegnące przez Park i tworzące pętlę wokół Wołowa. Żółty - o dł. 16,6 km, przebiegający od Wołowa do Orzeszkowa; czerwony - o dł. 14,7 km na trasie Orzeszków – Wołów; niebieski - o dł. 19,2 km - Lubiąż–Krzelów; niebieski -21,1 km - Wołów–Rudno–Mojęcice-Wołów i zielony o dł. 27 km - Wołów–Dębno–Gliniany-Lubiąż.

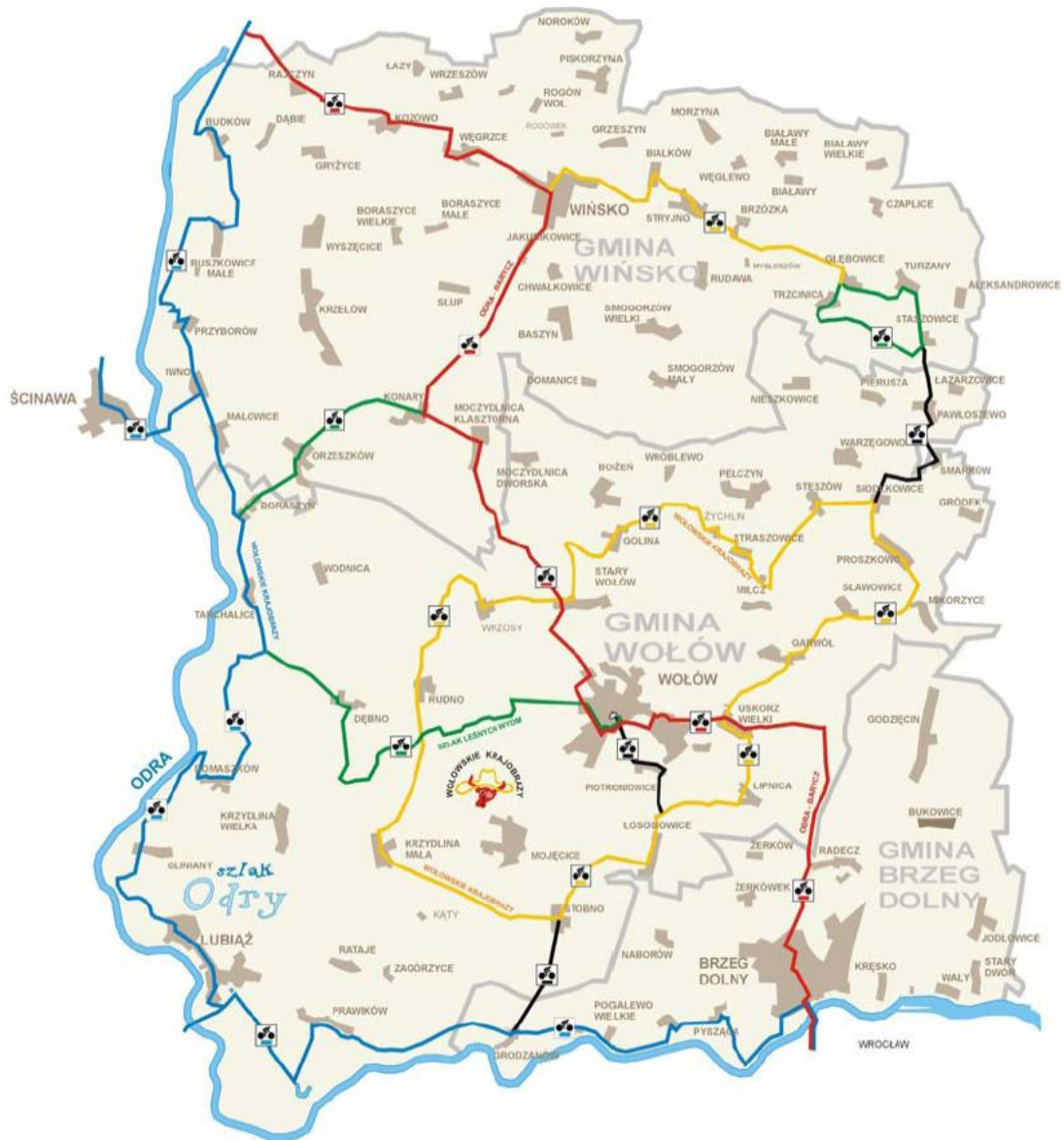
Opracowano również i wytyczono sieć lokalnych szlaków rowerowych z całą infrastrukturą (wiaty, miejsca przystankowe, tablice informacyjne). Zielony szlak rowerowy „Leśne Wydmy”; specjalną siedmiokilometrową pętlę do zawodów rowerowych MTB koło wsi Rudno w pobliżu Wołowa. W 2004 r. powstał żółty szlak rowerowy „Wołowskie Krajobrazy” o długości 57 km stanowiący pętlę wokół Wołowa. Szlak ten jak i zielony „przyrodniczy”, połączone są z ponadregionalnym niebieskim rowerowym „Szlakiem Odry”, ciągnącym się od Wrocławia do Głogowa po obu stronach rzeki, obejmujący nadodrzańską część Gminy między Prawikowem a Tarchalicami.

„Szlak Odry” o długości 256 km wszedł w skład europejskich szlaków dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego Green Ways. Równoległe do „Szlaku Odry” przebiega czerwony szlak rowerowy „Szlak Odra-Barycz” łączący Malczyce – Brzeg Dolny – Wołów - Wińsko i dalej Głogów, o długości 184 km. Poza tym istnieją również odcinki szlaku czarnego pełniące funkcję łączników pomiędzy szlakami.

Szlaki turystycznie w Gminie Wołów są tak poprowadzone, aby zaprezentować wszystkie możliwe atrakcje przyrodnicze i zabytki kultury materialnej. Uzupełnieniem szlaków są ścieżki: 3 km edukacyjno– przyrodnicza wokół rezerwatu „Odrzysko” oraz 5 km przyrodniczo-historyczna w Lubiążu. Ciekawym kulturowym szlakiem turystycznym jest tzw. „Szlak Cysterski” jako szlak kołowy łączący Legnicę z Lubiążem i Trzebnicą, praktycznie ograniczony na terenie Gminy jedynie do samego Lubiąża.

Mapa Nr 3. Szlaki rowerowe Gminy Wołów na tle Powiatu Wołowskiego

Źródło: Plan Rozwoju Gminy Wołów na lata 2006 – 2013.

Infrastruktura techniczna

Gospodarka wodno – ściekowa

W 2003 r. zakończono wodociągowanie Gminy. Ogólna długość sieci wodociągowej wynosi 171,90 km. Liczba przyłączy wodociągowych wynosi 2826, jako jedno przyłącze traktować należy budynek jednorodzinny lub poszczególne klatki w budynku wielorodzinnym, a na wsi każde gospodarstwo (dane na koniec 2003 r.). Duża ilość znacznie oddalonych od siebie miejscowości i zróżnicowanie morfologiczne terenu Gminy spowodowało konieczność budowy 13 wodociągów grupowych.

Charakterystyka systemu zaopatrzenia w wodę:

- ✓ liczba mieszkańców korzystających z wodociągu wynosi - 20 830 (tj. 92 % ogółu mieszkańców), docelowo w roku 2005;
- ✓ całkowita długość sieci wodociągowej wynosi - 171,9 km;
- ✓ dobową zdolność produkcyjną wynosi - 13,7 tys. m³ / d;
- ✓ liczba ujęć wody - 45 szt.;
- ✓ całkowity wskaźnik dobowego zapotrzebowania wody na jednego mieszkańca wynosi - 2,4 m³/d, (881,4 m³ / rok).

W 80% Gmina Wołów obsługiwana jest przez Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne Spółka z o.o. w Wołowie.

W Pozostałych 20 % Gmina korzysta z sieci wodociągu grupowego „Bychowo” a także ZGKiM Wińsko, oraz Zakładów Chemicznych „Rokita” w Brzegu Dolnym.

Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne w Wołowie Spółka z o.o. należąca do Gminy Wołów obsługuje ujęcia, stacje uzdatniania i wodociągi w :

- ✓ Wołowie – ujęcie dla miasta Wołów i wsi Uskorz Mały, Uskorz Wielki, Mojęcice, Stobno, Biskupiec, Rozwadowa-Kątów
- ✓ Bożeniu – ujęcie dla wsi Bożeń i Golina;
- ✓ Dębnie – ujęcie dla wsi Dębno, Rudno;
- ✓ Lubiążu – ujęcie dla wsi Lubiąż, Gliniany, Prawików, Rataje, Zagórzycy;
- ✓ Krzydlinie Małej – ujęcie dla wsi Krzydlina Mała, Krzydlina Wielka, Domaszków;
- ✓ Starym Wołowie – ujęcie dla wsi Stary Wołów, Wrzosy;

- ✓ Straszowicach – ujęcie dla wsi Garwól, Miłcz, Pełczyn, Sławowice, Straszowice, Wróblewo, Żychlin.

Zakłady Chemiczne „Rokita,” korzystające z ujęć na terenie Gminy Wołów zgodnie z decyzją Wojewody Wrocławskiego nr RLS.gw.L- 059/9/75 z dnia 21.07.1975 r. zaopatrują bezpłatnie w wodę wsie: Lipnicę i Łososiowice. Miejscowość Piotroniowice jest zaopatrywana odpłatnie w wodę z tych ujęć poprzez wodociąg należący do Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Wołowie Spółka z o.o.

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wińsku - ujęcie w Małowicach z wodociągiem należącym do Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Wołowie Spółka z o.o. zaopatruje w wodę: Boraszyn, Tarchalice i Wodnicę.

Wodociąg grupowy „Bychowo” należący do Związku Gmin „Bychowo” z siedzibą w Prusicach, Rynek 1 dostarcza wodę do wsi w północno-wschodniej części Gminy Wołów i obejmuje: Gródek, Łazarowice, Nieszkowice, Mikorzyce, Pawłoszewo, Pieruszę, Proszkowo, Smarków, Strażę, Siodłkowice, Warzęgowo, Stęszów.

Z ujęcia wody w Moczydlnicy Klasztornej, Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wińsku zaopatrywane w wodę są: Moczydlnica Dworska i poprzez wodociąg należący do Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Wołowie Spółka z o.o. miejscowość Kłopotówka.

Z wody z wodociągów komunalnych korzystają również różne instytucje, sklepy, małe firmy i zakłady rzemieślnicze, szkoły, przedszkola itp. Największymi odbiorcami wody są: szpital w Wołowie (około 30 m³/dobę), Zakład

Karny (około 30 m³/dobę), Szpital w Lubiązu (około 57 m³/dobę) i firma Freshtex w Starym Wołowie (około 52 m³/dobę).

Zużycie jednostkowe wody na osobę w gospodarstwach domowych waha się od 22 litrów/dobę w Mikorzycach do 177 litrów/dobę w Piotroniowicach, a w Wołowie wynosi średnio 94 litry/dobę. Bardzo duże zużycie jest w Lipnicy (239 litrów/dobę) i w Łososiowicach (504 litry/dobę), gdzie wodę bezpłatnie dostarcza „Rokita”.

Sieć wodociągowa i stacje uzdatniania wody są w dobrym stanie technicznym, poza niewielkimi fragmentami starej sieci w samym Wołowie.

Infrastruktura zaopatrzenia w gaz

Miasto Wołów jest zaopatrywane w gaz ziemny wysokometanowy, zaazotowany, z krajowego systemu gazowniczego rurociągiem wysokoprężnym \emptyset 100, będącym odgałęzieniem od gazociągu Aleksandrowice - Szewce, który przebiega przez zachodnią część gminy.

Gospodarka cieplna

Miasto i Gmina Wołów nie posiada centralnych urządzeń zaopatrujących mieszkańców w ciepło dlatego system gospodarki cieplnej w Gminie ma charakter rozproszony. Bożeń, Mojęcice, Pełczyn, Stary Wołów i Lubiąż posiadają lokalne kotłownie, zaopatrujące w ciepło poszczególne budynki mieszkalne, zakłady i szkoły. W przeważającej części mieszkańcy Miasta i Gminy korzystają z indywidualnych źródeł ciepła w poszczególnych gospodarstwach domowych (ogrzewanie piecove lub etażowe) opalanych węglem, koksem, olejem opałowym lub na terenie miasta – gazem.

Zapotrzebowanie mocy:

- na terenie gminy funkcjonują liczne kotłownie lokalne: w Wołowie, Bożeniu, Mojęcicach, Pełczynie, Starym Wołowie i Lubiążu,
- mieszkania ogrzewane gazem stanowiły około 12,5 % ogólnej ilości mieszkań,
- wyposażenie mieszkań w instalację c.o. szacuje się na około 40 % ogólnej ilości mieszkań.

Sieci elektroenergetyczne

Główne źródło zasilania Gminy Wołów stanowi stacja 110/20kV typu GPZ R-151, która pracuje w układzie H-5 z dwoma transformatorami 110/20 kV o mocach 16 MVA. W 2003 r. stacja R-151 poddana została gruntownej modernizacji.

W gminie istnieje 15 stacji transformatorowych będących własnością odbiorców przemysłowych i zakładów na terenie Miasta i Gminy Wołów.

Gospodarka odpadami

Cała Gmina Wołów objęta jest wywozem śmieci. Świadczeniem usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych z terenu Gminy Wołów w latach 2002-2004 zajmowały się :

- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Wołowie Spółki z o.o. ul. Poznańska 1 należące do Gminy Wołów;
- Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe „Porto” w Prochowicach ul.Świerczewskiego 1/2;
- „TEA” Prywatne Przedsiębiorstwo s.j., Zakład Produkcyjny w Żmigrodzie ul. Wrocławska 52.

Firmy spoza Gminy nie dostarczyły szczegółowych informacji o ilości wywiezionych odpadów i ilości obsługiwanych nieruchomości. Częściowe dane dotyczą Lubięża skąd wywieziono poza Gminę w I połowie 2004 r. 258 m³ odpadów i analogiczne można przypuszczać, że wcześniej w latach 2002-2004 rocznie było wywożonych około 500 m³ śmieci, w zdecydowanej większości z obiektów szpitala. Obecnie zajmuje się tym jedynie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Wołowie ul.Poznańska 1, które w 2002 r. zebrało i wywiozło na składowisko 5 448 Mg (33 900 m³) odpadów, co przy około 18 500 obsługiwanych osobach (82% mieszkańców gminy) daje 1,83 m³ na osobę rocznie (0,294 Mg rocznie na osobę).

Gmina Wołów posiada własne nowoczesne składowisko odpadów komunalnych, na którym deponowane są odpady pochodzące tylko z terenu Gminy. Obsługę składowiska prowadzi Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Wołowie. Jest to w pełni nowoczesne składowisko wybudowane zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami. Obiekty towarzyszące i kwaterę nr 1 wybudowano w 1997 r. W pierwszej połowie 2004 r. wybudowano kwaterę nr 2 o pow. 1,46 ha i rozpoczęto rekultywację kwatery 1. Kwatera "2" ma pojemność 332 000 m³ i wystarczy na 8-9 lat , a przy 30% odzysku i segregacji

odpadów okres ten można wydłużyć do 12 lat. Istnieje techniczna możliwość rozbudowy kwatery "2" "w górę", co może znacznie zwiększyć jej pojemność i dodatkowo przedłużyć okres wykorzystywania.

Kanalizacja sanitarna

Kanalizacja sanitarna ograniczona jest praktycznie do Wołowa (obejmuje około 80-85% miasta). Długość czynnej sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej wynosi 21,6 km w tym sieci wyłącznie odbierającej ścieki 19,5 km.

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Wołowie Spółka z o.o. zajmuje się obsługą i remontami bieżącymi kanalizacji, a inwestycje związane z budową nowych odcinków sieci prowadzone są przez Gminę Wołów. Połączenia prowadzące do 733 obiektów i budynków mieszkalnych to dodatkowa sieć kanalizacyjna o długości 12,1 km należąca do właścicieli obiektów. Na terenach wiejskich skanalizowane są fragmenty wsi Lubiąż (długość sieci około 3,1km), Bożeń (osiedle popegerowskie, długość 0,9km), Mojęcice (1,1km sieci). Ustalono na podstawie porównania ilości przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych oraz ilości przydomowych indywidualnych oczyszczalni ścieków, że 2082 obiekty i budynki mieszkalne na terenie Gminy Wołów powinny posiadać bezodpływowe zbiorniki na ścieki (szamba). Stan techniczny takich zbiorników w większości przypadków nie jest dobry, często są nieszczelne, popękane i bez dna, a gromadzone tam ścieki trafiają do gruntu i wód gruntowych lub wód powierzchniowych (rowów). W sposób legalny i zorganizowany utylizowana jest w Gminie Wołów tylko część ścieków. W sposób niekontrolowany, w związku z brakiem sieci kanalizacyjnej, do środowiska dostaje się około 15% ścieków z Wołowa, 20% z Uskorza Małego po 30% z Lubiąza i Starego Wołowa, po 50 % z Mojęcic i Piotroniowic, 70% z Bożenia, po 90% z Dębna i Pełczyna i praktycznie wszystkie ścieki (po 100%) z pozostałych 37 miejscowości. Jest to 18m³/dobę ścieków zatruwających wody i ziemię.

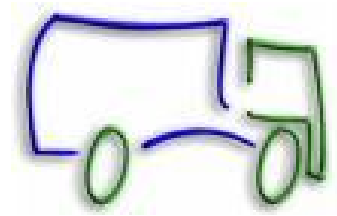
Na terenie Gminy Wołów funkcjonuje jedna miejska oczyszczalnia ścieków oraz 11 indywidualnych przydomowych oczyszczalni w obiektach kilku firm i prywatnych właścicieli. Oczyszczalnia miejska w Wołowie przy ulicy Ścinawskiej to jedyna duża pełnosprawna oczyszczalnia w gminie. Użytkownikiem jest Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne sp. z o.o. w Wołowie. W 1992 r. została zakończona budowa i rozpoczęto rozruch, a w 1993 r.

pełną eksploatację. Jest to oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznego. Aktualnie oczyszcza się średnio 3800m³ na dobę przy 42 godzinnym czasie zatrzymania ścieków w komorze osadu czynnego.

Oczyszczalnia przyjmuje ponad 450m³/dobę ścieków przemysłowych, w tym 415m³/dobę z Freshtexu w Stary Wołowie, 14m³/dobę z POMETU. Działa na podstawie Decyzji Starosty Wołowskiego nr 113/03 z dnia 31.12.2003 r. - pozwolenie wodnoprawne na odprowadzenie oczyszczonych ścieków w ilości $Q_{\text{śr.dob.}} = 7366 \text{ m}^3/\text{dobę}$ do Juszki. Na terenie gminy działają jeszcze: oczyszczalnia przyzakładowa ICM spółka z o.o., oczyszczalnia w Bożeniu (użytkownikiem jest Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne Sp. z o.o. w Wołowie. Jest to oczyszczalnia stawowa składająca się z systemu zbiorczego ścieków i osiedla po byłym PGR, przepompowni i stawów stabilizacyjnych), oczyszczalnia przedsiębiorstwa ROL-POL w Mojęcicach, oczyszczalnia szpitala w Lubiążu (stara oczyszczalnia mechaniczna wstępnie oczyszczająca ścieki nie spełnia ona wymogów ochrony środowiska, jest bardzo przeciążona hydraulicznie, przepływa przez nią około 90m³ ścieków na dobę).

Komunikacja

W Wołowie położonym centralnie w gminie, krzyżują się mniej ważne w skali województwa szlaki komunikacji lądowej.

Główne szlaki komunikacyjne na terenie Gminy to części dróg wojewódzkich nr: 340, 338, 341, 339 i 334 (regionalne i ponadregionalne) o długości 72, 5 km, sieć dróg powiatowych (ponadlokalnych o długości 100 km) i szereg dróg gminnych (lokalnych łączących poszczególne wsie między sobą i z Wołowem) o długości 95 km. Drogi polne należące do Gminy mają długość około 1800 km. Ważnym elementem komunikacji drogowej są: most na Odrze w Lubiążu (pierwszy most za Wrocławiem w dół rzeki, który w czasie powodzi w 1997 roku okazał się bardzo ważną i jedyną czynną długo przeprawą przez rzekę z południa na północ) i znajdujący się tuż za granicą gminy most w Ścinawie.

Wołów stanowi węzeł komunikacyjny dróg na obszarze Gminy. Przesądza to o kształtowaniu sieci dróg z koniecznym przebiegiem przez miasto i determinuje łączenie funkcji dróg i ulic w jego obszarze (tranzyt, ruch lokalny) - układ promienisty zbiegający się w Wołowie,

- dominujące kierunki ruchu :
 - północ – południe: Wrocław - Leszno,
 - wschód - zachód: Oleśnica - Lubin,
- podstawowa sieć połączeń o znaczeniu regionalnym:
 - droga : Wąsosz - Wińsko - Ścinawa,
 - droga : Oborniki Śląskie - Wołów - Ścinawa,
 - droga : Wołów - Wińsko,

Przez obszar Gminy na kierunku północny zachód - południowy wschód przebiega magistralna linia kolejowa nr 273: Szczecin - Zielona Góra - Wołów - Brzeg Dolny - Wrocław. Linie o znaczeniu lokalnym są nieczynne.

Na trasie kolejowej na terenie Gminy istnieją: stacja kolejowa w Wołowie i przystanek w Łososiowicach. Mimo niewielkiej odległości od Wrocławia (41 km) połączenie kolejowe z dolnośląską metropolią nie jest najlepsze. PKP nie prowadzi od lat na tej trasie prac rozwojowych ograniczając się jedynie do bieżącego utrzymania coraz gorszej przejezdności szlaku. Lepiej rozwinięta jest komunikacja samochodowa. PKS dociera praktycznie do każdej wsi i sięga daleko poza obszar Gminy (do Wrocławia i Leszna).

Dzięki rządowemu „Programowi Odra 2006”, rzeka Odra, po długim okresie zastoju, może stać się ważnym wodnym szlakiem komunikacyjnym w tej części Polski i Europy. Przyczyni się do tego budowa stopnia wodnego „Malczyce” pod Prawikowem oraz przystań dla statków pasażerskich, jachtów i kajaków w Lubiążu.

Kultura i sport

Kultura

Wołowski Ośrodek Kultury mieści się przy ul. Sikorskiego 6 w Wołowie. W jego skład wchodzi: Wołowski Ośrodek Kultury, Dom Kultury w Lubiążu /filia WOK/, Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Wołowie oraz jej filie w: Starym Wołowie, Mojęcicach, Lubiążu i Pełczynie. WOK prowadzi działalność kulturalną o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, co jest ważnym elementem promocji miasta w regionie, kraju i za granicą. Prowadzi bogatą działalność kulturalną, adresowaną do różnych grup odbiorców: dzieci, młodzieży, ludzi starszych.

Na terenie Gminy odbywają się również liczne imprezy o lokalnym charakterze jak konkursy, turnieje, koncerty, wystawy, spektakle teatralne, imprezy z okazji obchodów świąt państwowych.

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna (MiGBP) ma swoją siedzibę przy ul. Sikorskiego 8. Placówka ta nadzoruje pracę czterech filii bibliotecznych znajdujących się w Mojęcicach, Pełczynie, Lubiążu i Starym Wołowie. Biblioteka posiada zbiory o charakterze uniwersalnym, obejmujące literaturę piękną dla dzieci, młodzieży i dorosłych, literaturę popularno-naukową, zbiory muzyczne, czasopisma. Zbiory są wypożyczane na zewnątrz i udostępniane na miejscu.

W skład MiGBP wchodzi: Dział Udostępniania dla Dorosłych, Oddział dla Dzieci, Czytelnia, Dział Muzyczny, Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów. Stan księgozbioru na koniec 2004 roku wyniósł: 87 912 voluminów, w tym w MiGBP - 38 571, w filiach - 42 571. Dział Muzyczny funkcjonuje w strukturze MiGBP od 1983 roku. W swoich zbiorach posiada płyty CD, płyty analogowe, kasety magnetofonowe obejmujące różne gatunki muzyki rozrywkowej, klasykę muzyki poważnej, nagrania dla dzieci, literaturę piękną w wydaniu dźwiękowym oraz kasety do nauki języków obcych.

Stan zbiorów muzycznych na koniec 2004 roku wyniósł 14 731 jednostek inwentarzowych. W 2004 roku liczba czytelników zarejestrowanych ogółem wyniosła 3983, w tym w MiGBP - 2866, w filiach - 1117.

Najliczniejszą grupę czytelniczą stanowili uczniowie, następnie osoby niezatrudnione i emeryci, pracownicy umysłowi, robotnicy i rolnicy, oraz studenci. Liczba zarejestrowanych czytelników nie odzwierciedla faktycznej liczby użytkowników Biblioteki, ponieważ wiele osób pośrednio poprzez rodzinę lub znajomych korzysta ze zbiorów bibliotecznych.

Sport

Na terenie Wołowa funkcjonuje Ośrodek Sportu i Rekreacji znajdujący się przy ulicy Trzebnickiej 6 i ulicy Panieńskiej. W ofercie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Wołowie znajdują się :

- Stadion sportowy - kompleksowo wyposażony w urządzenia sportowe do uprawiania większości dyscyplin lekkoatletycznych oraz tenisa. Wraz z czterema boiskami trawiastymi do gry w piłkę nożną stanowi bazę dla klubów sportowych.
- Sala sportowa - o wymiarach 27,5 x 17,5 x 6,5 m przystosowana do prowadzenia zajęć w zakresie piłki siatkowej, koszykowej, halowej piłki nożnej, tenisa stołowego.
- Wielofunkcyjna hala sportowa o wymiarach 46,5 x 27,5 m z pełnowymiarowymi boiskami do koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej halowej, tenisa ziemnego, badmintona, ścianką wspinaczkową o wysokości 9 m. Obiekt dysponuje też zapleczem sprzętowym oraz szatniami.
- W sierpniu 2005 został oddany do użytku kompleks basenowy, w skład którego wchodzi basen o wymiarach olimpijskich (50x21 m), basen treningowy, brodzik dla dzieci z atrakcjami wodnymi, oraz 2 boiska rekreacyjne.

Sfera społeczna

Edukacja

Miasto Wołów jest ośrodkiem szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego, przede wszystkim dla mieszkańców Gminy, w przypadku szkolnictwa średniego świadczy usługi oświatowe dla pozostałych gmin Powiatu Wołowskiego.

Na terenie Gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe dla których organem prowadzącym jest Gmina Wołów:

- ✓ Zespół Szkół Publicznych w Wołowie przy ul. Trzebnickiej 14, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa Nr 1 i Publiczne Gimnazjum Nr 2 w Wołowie,
- ✓ Zespół Szkół Publicznych w Lubiążu przy ul. Wojska Polskiego 3A, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa i Publiczne Gimnazjum,
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 2 w Wołowie przy ul. Chopina 10,
- ✓ Szkoła Podstawowa w Mojęcicach,
- ✓ Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie,
- ✓ Szkoła Podstawowa w Warzęgowie,
- ✓ Szkoła Podstawowa w Krzydlinie Wielkiej,
- ✓ Publiczne Gimnazjum w Wołowie przy ul. Komuny Paryskiej 18,
- ✓ Przedszkole „Chatka Puchatka” w Wołowie przy ul. Piłsudskiego 7,
- ✓ Przedszkole „Słoneczko” w Wołowie przy ul. Inwalidów Wojennych 15,
- ✓ Przedszkole w Lubiążu przy ul. Willmanna 4.

Placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym jest Powiat Wołowski:

- ✓ Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wołowie przy pl. Sobieskiego 2,
- ✓ Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wołowie przy ul. Kościuszki 27,
- ✓ Zespół Szkół Specjalnych w Wołowie przy ul. Inwalidów Wojennych 18 ,
- ✓ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wołowie przy ul. Piłsudskiego 27,

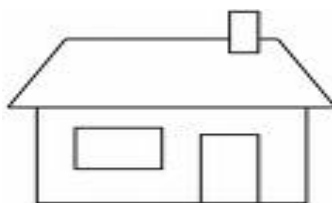
- ✓ Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Wołowie przy ul. Kościuszki 27,
- ✓ Zespół Szkół Zawodowych w Wołowie przy ul. Spacerowej.

Na terenie Gminy Wołów działa także niepubliczne Policealne Studium Informatyczne w Wołowie, do którego uczęszczało 118 osób, Zespół Szkół Społecznych w Wołowie z Liceum Ogólnokształcącym, do którego uczęszczało 36 osób wg stanu na dzień 10.09.2003 r. oraz filia Wyższej Szkoły Społeczno Ekonomicznej z siedzibą w Warszawie.

W Gminie działa także poradnia psychologiczno-pedagogiczna zlokalizowana w Wołowie, która prowadzi działalność ukierunkowaną na:

- wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny,
- wczesną interwencję i wspomaganie rozwoju dziecka w wieku od urodzenia do 7 roku życia,
- udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym lub z dysfunkcjami rozwojowymi oraz ich rodzicom,
- udzielanie pomocy młodzieży w rozwiązywaniu problemów okresu dojrzewania,
- udzielanie pomocy uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej,
- udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z wybitnymi uzdolnieniami,
- profilaktykę problemową, w tym profilaktykę uzależnień dzieci i młodzieży.

Mieszkalnictwo

Sytuacja mieszkaniowa w Mieście i Gminie Wołów, na tle innych gmin dolnośląskich wykazuje cechy złożoności, charakteryzujące się niskim standardem, znacznym zdekapitalizowaniem, słabym wyposażeniem zasobów i stosunkowo niewielką powierzchnią mieszkań.

Na istniejący stan zasobów mieszkaniowych w Gminie wpływają następujące czynniki:

- ✓ uwarunkowania historyczne – wieloletnie zaniedbania remontowe, niski poziom nowego budownictwa, niski standard mieszkaniowy w regionie;
- ✓ ograniczenia ekonomiczne – współczesne koszty remontów i utrzymania zasobów, nowego budownictwa wykraczają poza możliwości finansowe właścicieli i dysponentów zasobów;
- ✓ polityka mieszkaniowa państwa – niewielka skala i zakres instrumentów preferencji dla gospodarki mieszkaniowej;
- ✓ polityka władz lokalnych – utrzymywanie niskich czynszów w skali proporcjonalnej do zdolności
- ✓ ekonomicznej najemców, co nie ma korelacji z możliwościami odtworzeniowymi substancji;
- ✓ sytuacja społeczna i ekonomiczna użytkowników mieszkań – zarówno właściciele, jak i najemcy
- ✓ mieszkań, użytkownicy na zasadach spółdzielczego prawa do lokalu mają do dyspozycji niewielkie
- ✓ dochody, nie pozwalające na dokonanie inwestycji podnoszących poziom zaspokojenia potrzeb
- ✓ mieszkaniowych.

Charakterystyka zasobów mieszkaniowych :

- ilość mieszkań - gospodarstw domowych - 1551;
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania - 46,85 m² (Polska 61,71 m²);
- ilość mieszkańców poza dostępem do sieci wodociągowej - 2 %;
- ilość mieszkańców poza dostępem do sieci kanalizacyjnej - 22 %;
- zasoby komunalne – mieszkania będące własnością Gminy – ponad 913 mieszkań stanowiących ok. 58,4 % ogółu zasobów mieszkaniowych;
- zły stan zasobów - długotrwały proces zaniechania remontów zasobów mieszkaniowych doprowadził do stanu znacznych zaległości, w zasadzie we wszystkich formach własności i typach zabudowy.

Zaległości dotyczą także barier architektonicznych, które przysparzają wiele trudności, a czasem wręcz uniemożliwiają korzystanie z tych zasobów przez osoby niepełnosprawne i w

podeszłym wieku. Zasobami mieszkaniowymi komunalnymi administruje Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Wołowie.

Gmina jest właścicielem ponad 913 lokali mieszkaniowych o przeważnie złym stanie technicznym i niskim poziomie wyposażenia technicznego. Budynki wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Gminy w przeważającej części zostały wybudowane przed 1945 r. i wymagają kompleksowych remontów.

Pomoc społeczna

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Wołów realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Ośrodek został powołany w celu:

1. umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia oraz w celu zapobiegania powstawaniu tych sytuacji;
2. umacniania rodziny.

Swoje zadania Ośrodek realizuje poprzez:

- rozeznanie i analizę potrzeb z zakresu pomocy społecznej;

- przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej w formie pieniężnej, niepieniężnej i usług;
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń społecznych;
- prowadzenie pracy socjalnej wśród osób i rodzin wymagających tego rodzaju działalności;
- kierowanie osób do właściwych organów celem uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu o niepełnosprawności;
- kierowanie osób do domów pomocy społecznej, noclegowni, centrum integracji społecznej i innych tego typu placówek;
- przeprowadzanie wywiadów środowiskowych (rodzinnych) na rzecz innych jednostek pomocy społecznej lub innych organów lub instytucji;
- udzielanie pomocy prawnej klientom Ośrodka w rozwiązywaniu ich trudnych problemów życiowych;
- wskazywanie kandydatów na kuratorów / opiekunów / sądowych;
- tworzenie systemu wsparcia w środowisku;
- powiadomienie Sądu Opiekuńczego o zdarzeniach uzasadniających wszczęcie postępowania;
- kierowanie wniosków do Prokuratury w sprawach o ubezwłasnowolnienie;
- wytyczanie powództw w sprawach alimentacyjnych i o ustalenie ojcostwa oraz ustanowienie pełnomocnika w tej sprawie.

Przy realizacji niektórych zadań Ośrodek współpracuje z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi. Ośrodek może także korzystać z pomocy wolontariuszy.

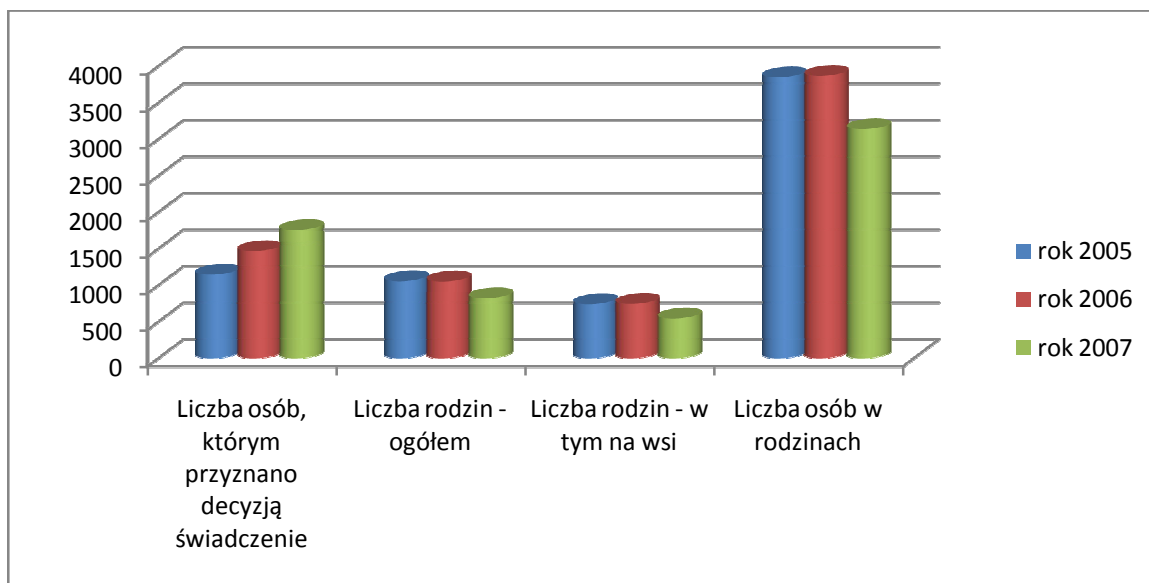
Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako jednostka organizacyjna pomocy społecznej udziela wsparcia swoim podopiecznym w formie finansowej, rzeczowej, pracy socjalnej i poradnictwa. Z różnych form pomocy skorzystało w 2007 roku około 821 rodzin, 3.136 osób rocznie. Z poniższego zestawienia z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wołowie wynika, że spory odsetek mieszkańców korzysta z jego pomocy. W 2005 roku podopieczni MOPS stanowili 3.846 osób, 2006 – 3.864. dopiero w 2007 roku odsetek tych osób zaczął spadać.

Mimo występowania wielorakich potrzeb materialnych i socjalnych wśród rodzin i osób znajdujących w się krytycznej sytuacji życiowej, ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej.

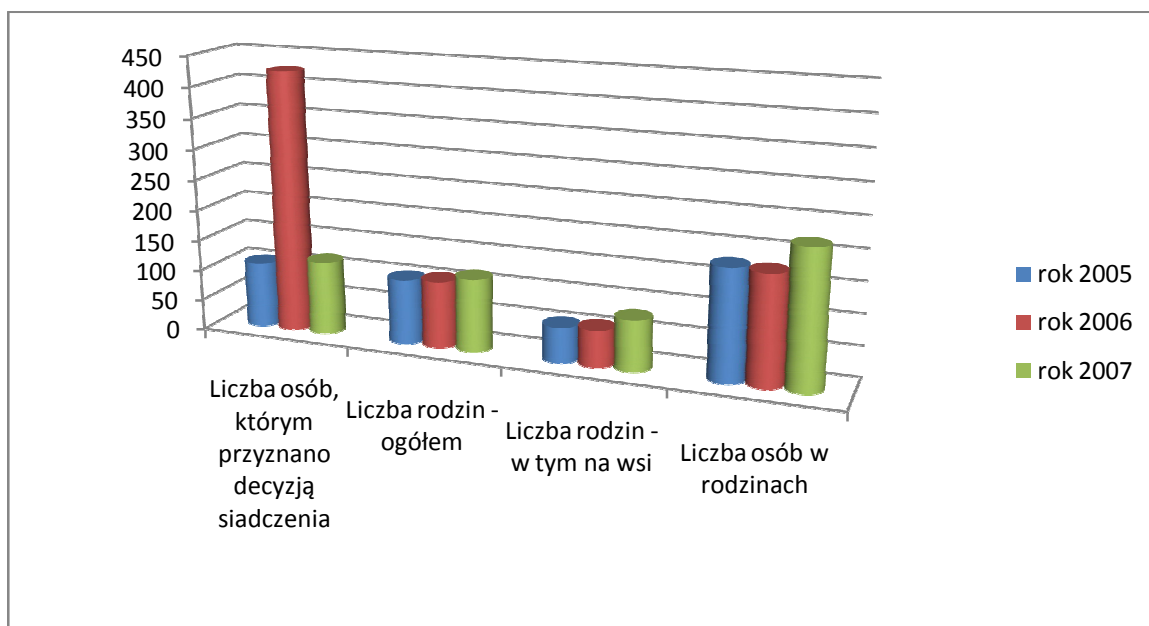
Wykres Nr 9. Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych / bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania/ w latach 2005 – 2007.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych udostępnionych przez MOPS w Wołowie.

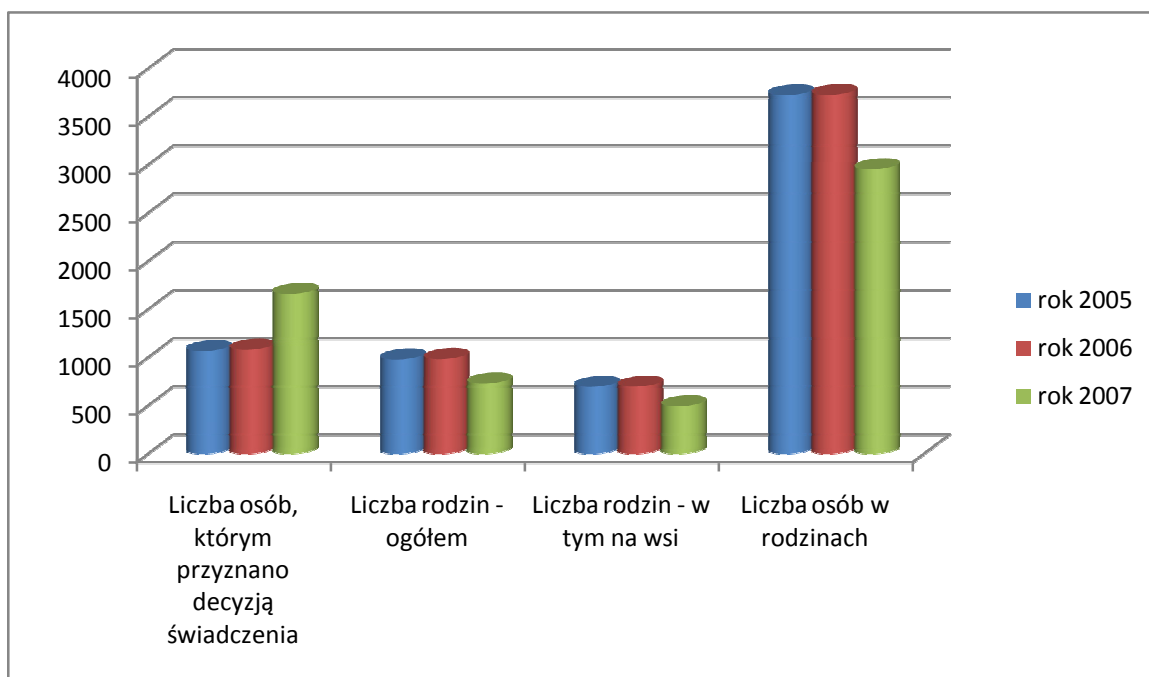

Wykres Nr 10. Świadczenia przyznane w ramach **zadań zleconych** bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę w latach 2005 – 2007.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych udostępnionych przez MOPS w Wołowie.

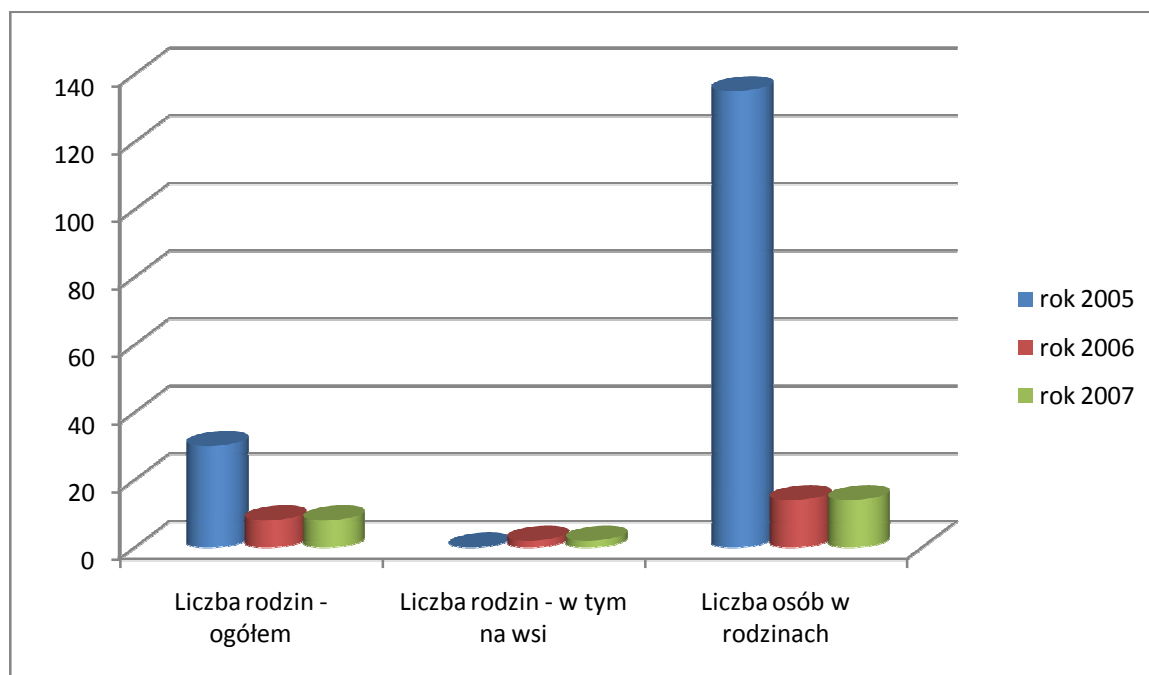
Wykres Nr 11. Świadczenia przyznane w ramach **zadań własnych** bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę w latach 2005 – 2007.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych udostępnionych przez MOPS w Wołowie.

Wykres Nr 12. Pomoc socjalna udzielana w postaci pracy socjalnej ogółem w latach 2005 – 2007.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych udostępnionych przez MOPS w Wołowie.

Tabela Nr 8 . Liczba, typy rodzin objęte pomocą społeczną.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Rodziny ogółem	1.066	1.055	825	3.877	3.869	3.140
O liczbie osób w rodzinie						
1	158	158	94	158	158	94
2	118	116	75	236	232	150
3	154	151	89	462	453	267
4	314	312	301	1.256	1.248	1.204
5	226	228	218	1.130	1.140	1.090
6 i więcej	96	90	48	635	638	335
Rodziny z dziećmi ogółem	653	651	511	2.923	2.917	2.177
O liczbie dzieci						

1	83	80	60	156	149	108
2	131	128	106	498	486	391
3	188	186	161	724	716	594
4	111	112	92	596	584	465
5	96	96	73	636	636	482
6	32	32	11	219	219	76
7 i więcej	12	17	8	94	127	61
Rodziny niepełne ogółem	30	31	31	124	129	129
O liczbie dzieci						
1	8	8	8	26	26	26
2	11	11	11	39	39	39
3	5	6	6	27	31	31
4 i więcej	6	6	6	33	33	33
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	40	38	38	48	42	42
O liczbie dzieci						
1	33	34	34	33	34	34
2	6	4	4	12	8	8
3	1	-	-	3	-	-
4 i więcej	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie na podstawie danych udostępnionych przez MOPS w Wołowie.

**Tabela Nr 9 . Powody przyznania pomocy społecznej - Liczba rodzin
w latach 2005 – 2007.**

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Ubóstwo	482	460	480	2.194	2.163	2.257
Bezdomność	3	5	5	3	5	5
Bezrobocie	398	352	361	1.630	1.619	1.612
Niepełnosprawność	106	102	105	278	284	292
Długotrwała lub ciężka choroba	71	73	73	249	256	256
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	81	82	82	374	381	373
Przemoc w rodzinie	-	4	7	-	9	19
Alkoholizm	205	202	204	732	742	742
Narkomania	2	2	2	2	2	2
Zdarzenia losowe	-	4	13	-	10	46

Źródło: Opracowanie na podstawie danych udostępnionych przez MOPS w Wołowie.

Z powyższych danych wynika, że zasadniczym powodem korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie. W Polsce zaobserwować można trend ubożenia populacji. Mimo ogólnego wzrostu poziomu dochodów i wydatków, corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granic ubóstwa. Oznacza to, że coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb oraz, że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego w społeczeństwie.

Tabela Nr 10. Świadczenia w latach 2005 – 2007.

L.p.	Wyszczególnienie	Kwoty narastająco		
		2005	2006	2007
1.	Zasiłki rodzinne	1.128.125	1.631.579	1.943.755
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	1.799.617	1.359.101	1.418.125
2.1.	Urodzenia dziecka	56.000	128.000	121.000
2.2.	Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	277.484	252.511	285.357
2.4.	Samotnego wychowywania dziecka	1.026.013	200.300	3.200
2.5.	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	72.640	83.650	88.740
2.5.1.	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do 5 roku życia	13.350	10.150	9.060
2.5.2.	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia	59.290	73.500	79.680
2.6.	Rozpoczęcia roku szkolnego	168.120	214.840	186.600
2.7.	Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	109.160	173.770	182.540
2.7.1.	Na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	12.640	18.730	16.740
2.7.2.	Na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	96.520	155.040	165.800
2.8.	Wychowanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	85.000	301.230	351.360
3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami	2.927.742	2.990.680	3.361.880
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	313.920	549.342	616.743
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	127.316	112.047	123.900

6.	Świadczenia opiekuńcze	441.236	661.389	740.643
8.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	-	-	189.000

Źródło: Opracowanie na podstawie danych udostępnionych przez MOPS w Wołowie.

Tabela Nr11. Udzielone świadczenia – zadania własne Gminy w latach 2005 – 2007.

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia			Liczba świadczeń			Kwota świadczeń		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
RAZEM:	1.067	1.080	1.661	X	X	X	855.070	1.108.586	1.042.981
Zasiłki okresowe - ogółem	396	288	354	1.782	1.170	1.100	271.194	186.209	173.942
Posiłek	983	1.346	1.458	143.446	160.335	199.230	278.660	318.359	249.816
Usługi opiekuńcze - ogółem	39	36	40	4.646	4.418	6.142	58.307	55.446	77.082
Sprawienie pogrzebu	8	5	3	8	5	3	6.309	5.905	6.002
Inne zasiłki celowe i w naturze	439	840	818	X	X	X	239.292	391.252	406.605

Źródło: Opracowanie na podstawie danych udostępnionych przez MOPS w Wołowie.

W przeciągu kilku ostatnich lat na terenie Gminy Wołów liczba osób korzystających z pomocy społecznej na przemian rosła i nieznacznie malała. Najczęściej udzielaną formą pomocy stanowiły inne zasiłki celowe i pomoc w naturze oraz posiłki, w 2007 roku udzielono pomocy na 1.042.981 zł. Na posiłki przeznaczono 249.816 zł, a na inne zasiłki celowe 406.605 zł.

W Gminie Wołów jest wiele rodzin dysfunkcyjnych, nieudolnych w sprawach funkcji opiekuńczych i wychowawczych, przed wszystkim z problemami alkoholowymi. Rodziny te wymagają specjalistycznego wsparcia i pomocy. Dlatego też MOPS współpracuje i uczestniczy w działaniu świetlic socjoterapeutyczno – środowiskowych. Ze względu na tendencję wzrostu liczby osób w wieku emerytalnym w gminie, a także w całym kraju, niezbędny jest rozwój opieki dla osób starszych. Naturalnym więc, zjawiskiem będzie zwiększenie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, środowiskowe i stacjonarne oraz dzienne ośrodki wsparcia dla osób starszych.

II. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY WOŁÓW

Kwestia dziecka

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz uzyskać informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Poniższe dane zawierają informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym problemów społecznych.

Tabela Nr 12. Problemy społeczne występujące na terenie szkoły oraz w domu rodzinnym.

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	7	31	-
2	Narkotyzowanie się	1	-	6
3	Palenie papierosów	7	-	1
4	Ucieczki z domu	1	2	5
5	Kradzieże	4	5	3
6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	4	15	1
7	Autoagresja	1	-	4
8	Przestępczość ujawniona	-	-	5
9	Niszczenie mienia szkolnego	5	14	1
10	Udział w grupach negatywnych	1	-	4
11	Opieka kuratora sądowego	8	57	-
12	Przemoc w rodzinie	3	2	4

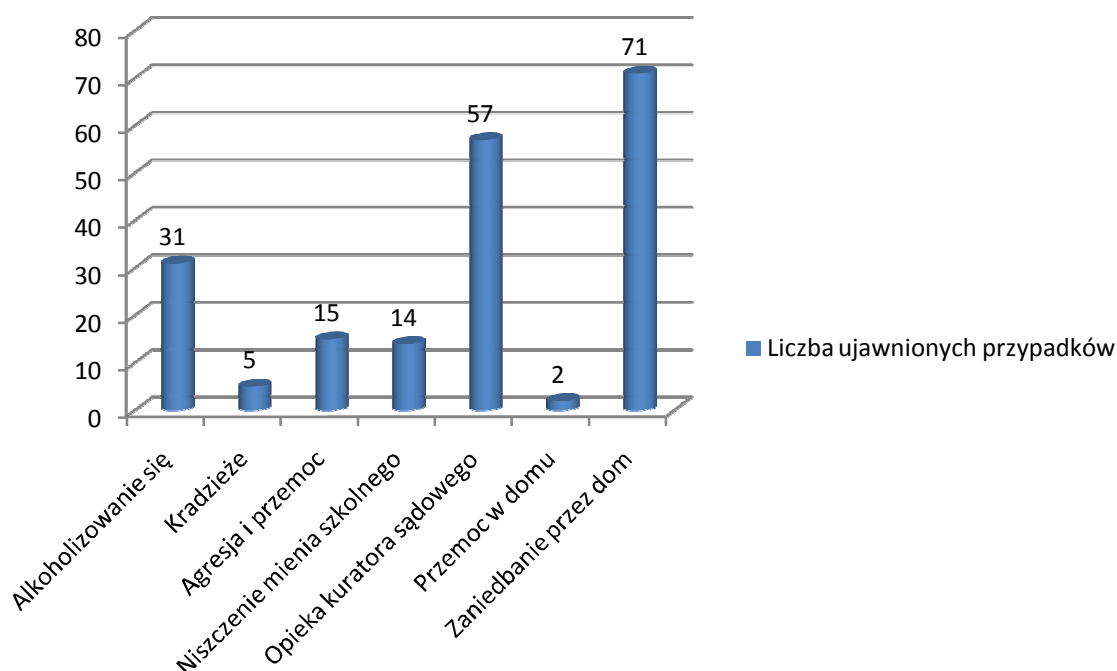

13	Zaniedbanie przez dom	8	71	-
14	Wykorzystywanie seksualne	-	-	6

Źródło: opracowanie na podstawie ankiet skierowanych do placówek szkolnych.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy (liczba szkół, w których stwierdzono dany problem, oraz liczba ujawnionych przypadków).

Liczba ujawnionych przypadków

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczyli sięganie po papierosy i alkohol, zaniedbanie przez dom, przemoc w rodzinie, potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego, a także niszczenie mienia szkolnego, kradzieże, udział w grupach negatywnych, stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, ucieczki z

domu i autoagresję (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto liczbę szkół, w których stwierdzono dany problem).

Problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych

Omawiając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na trudną sytuację materialno-bytową rodzin i ich ubożenie powodowane bezrobociem i pogłębiane alkoholizmem, dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do zaniedbania dzieci (szczególnie w rodzinach niepełnych), uzależnień, przemocy domowej i przyjmowania negatywnych wzorców zachowań przez dzieci. Ponadto krytycznie ocenili ofertę zagospodarowania czasu wolnego i współpracę rodziców ze szkołą.

Działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do podjęcia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, badani wskazywali na potrzebę odpowiedniego zabezpieczenia kadrowego podejmowanych działań poprzez ułatwienie uczniom i rodzicom dostępu do doradców zawodowych, pedagogów i psychologów (m.in. stworzenie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej niebędącej filią i funkcjonującej pięć dni w tygodniu). Dysponowanie odpowiednim kapitałem ludzkim i instytucjonalnym pozwoli zrealizować programy, których celem jest pedagogizacja rodziców, podniesienie motywacji uczniów do nauki i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych, integracja klas i grup rówieśniczych, uczenie umiejętności społecznych oraz zintensyfikowanie działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, agresji i przemocy.

Podjmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy przede wszystkim zintensyfikować obserwacje, wywiady środowiskowe i badania ankietowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji materialno-bytowej rodzin uczniów oraz określenia potrzeb dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa i zainteresowań. Ponadto wskazywali na potrzebę prowadzenia wśród uczniów badań w obszarze uzależnień (narkotyki, alkohol, nikotyna). Co do rodziców, to pedagodzy proponowali udzielanie pomocy terapeutycznej rodzicom z problemem alkoholowym i wsparcia w poszukiwaniu pracy.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani podkreślali głównie konieczność zapewnienia szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, tworzenie świetlic środowiskowych z odpowiednią kadrą i programem, klubów z możliwością korzystania z internetu, a także na potrzebę udzielania opieki psychologicznej, likwidowania barier komunikacyjnych utrudniających uczniom dojazd na zajęcia oraz do kina i teatru. Ponadto podkreśli znaczenie profilaktycznych badań okulistycznych, laryngologicznych i ortodontycznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Każdy człowiek znajduje się w jednej z trzech grup: zatrudnionych, bezrobotnych, albo pozostających poza zasobem pracy. Bezrobocie stanowi jeden z trudniejszych problemów społeczno – ekonomicznych.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest

obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i

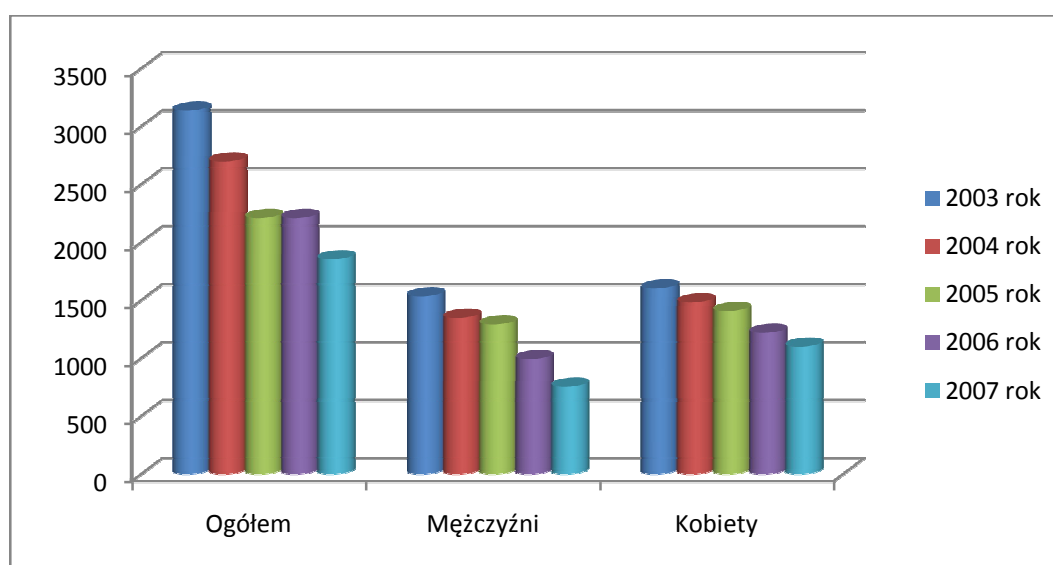

nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Rynek pracy znajduje się w równowadze jeśli popyt na pracę, jaki zgłaszają przedsiębiorstwa, przy określonej cenie, jest równy podaży ze strony pracowników. Chętny do pracy nie musi przechodzić przez „czyściec” bezrobocia. Z grupy spoza zasobu pracy może przenieść się bezpośrednio do pracujących – o ile dysponuje odpowiednimi umiejętnościami. Wykształcenie pomaga w zdobyciu pracy. Nie oznacza to jednak, że do podjęcia jakiegokolwiek pracy potrzebne jest ukończenie studiów. Wystarczy pozyskanie takich umiejętności, jakie są poszukiwane przez pracodawców.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie na dzień 31 grudnia 2007 roku w Gminie Wołów pozostawało zarejestrowanych 1.854 bezrobotnych w tym z prawem do zasiłku było 246 osób. Wśród nich większą liczebnie grupę stanowiły kobiety (1.100). Poniżej przedstawiono wykresy, które charakteryzują zjawisko bezrobocia w gminie Wołów.

Wykres Nr 13. Liczba bezrobotnych w Gminie Wołów w latach 2003 – 2007.

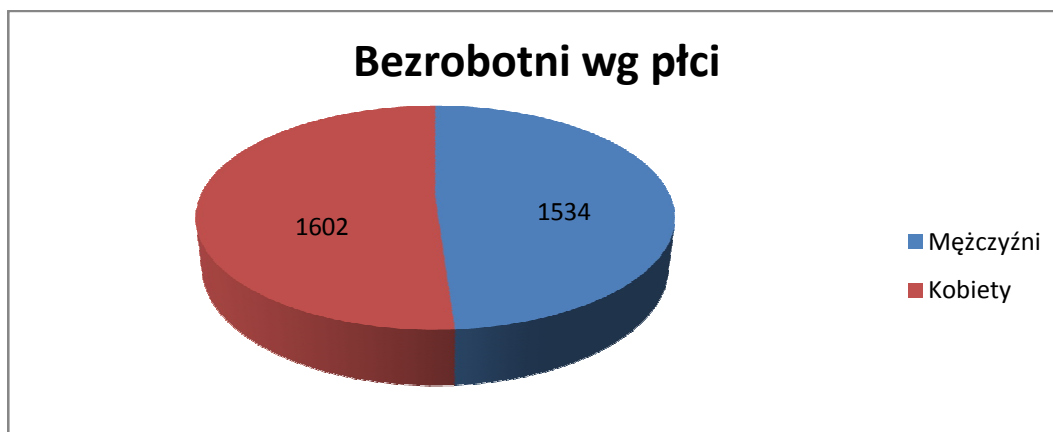

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

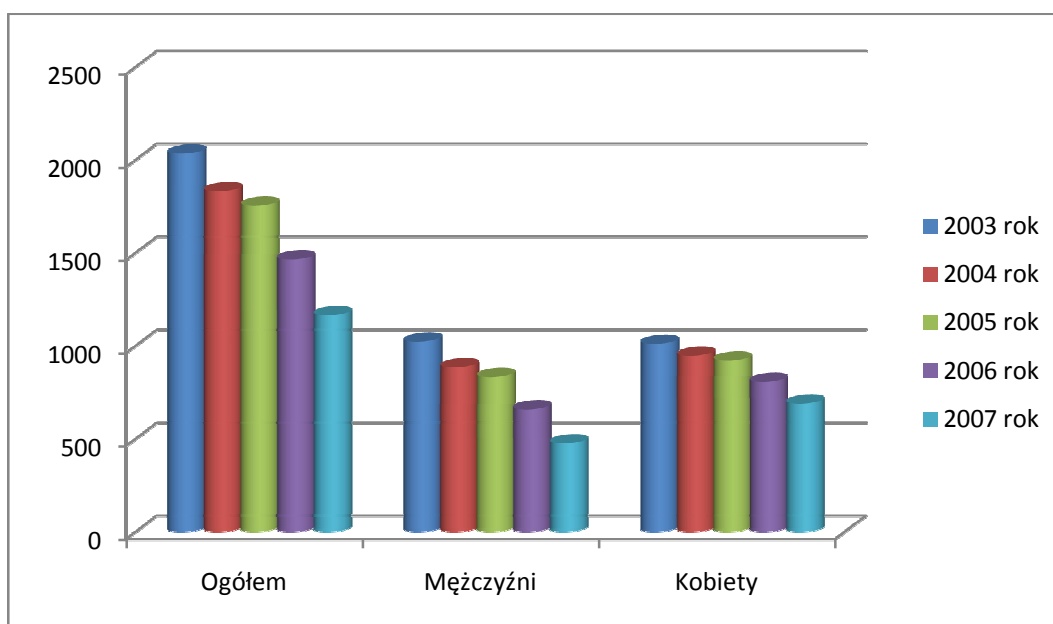
Na przestrzeni badanych lat zauważalna jest tendencja spadkowa omawianego zjawiska. W dalszym ciągu sytuacja ta dotyka w większości kobiet. Mimo nieznacznej poprawie na rynku pracy kobietom trudniej znaleźć zatrudnienie.

Wykres Nr 14. Bezrobotni wg płci (stan na 31 grudnia 2007r.)

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

Wykres Nr 15. Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi w latach 2003 – 2007.

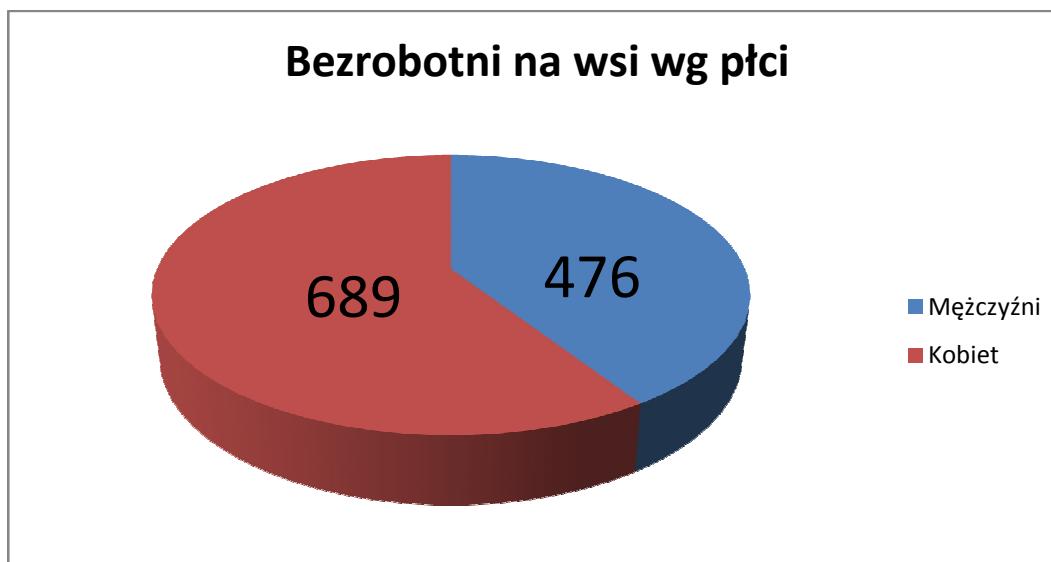

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

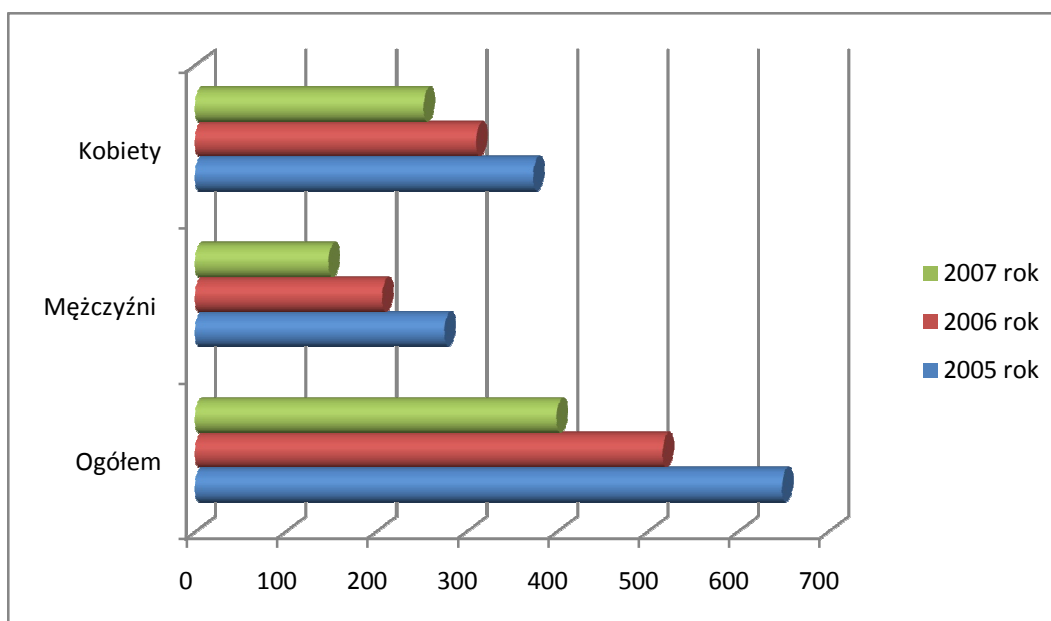
Na wsi utrzymuje się podobna tendencja. Również tutaj zjawisko to nasilone jest po stronie kobiet.

Wykres Nr 16. Bezrobotni na wsi wg płci (stan na 31 grudnia 2007r.)

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

Wykres Nr 17. Bezrobotni do 25 roku życia w latach 2005 – 2007

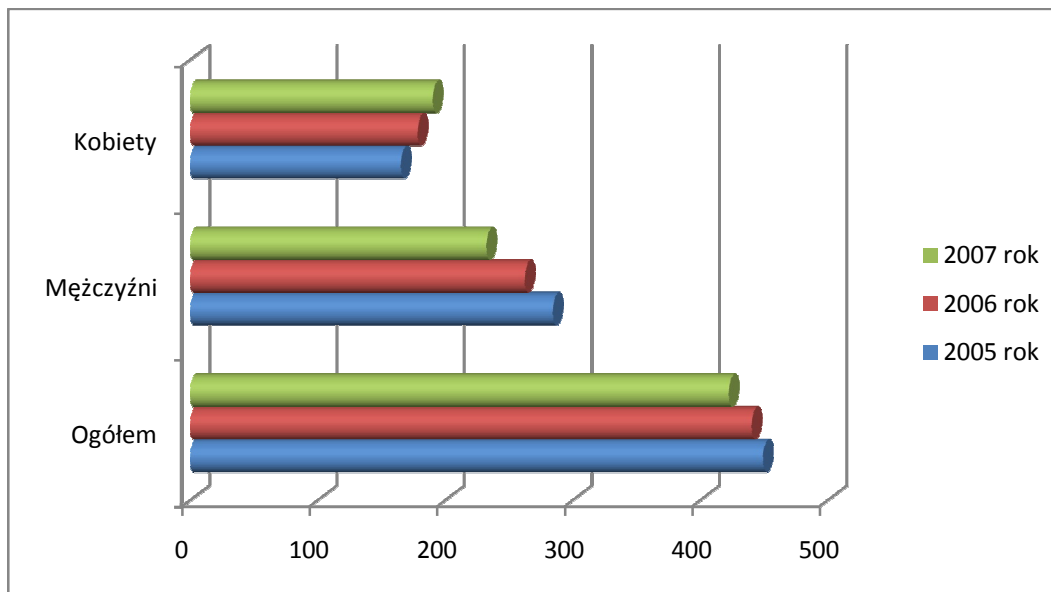

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

Bezrobotnych do 25 roku życia Najwięcej odnotowano w roku 2005. W tej grupie badawczej również tendencję wzrostową w stosunku do mężczyzn stanowiły kobiety.

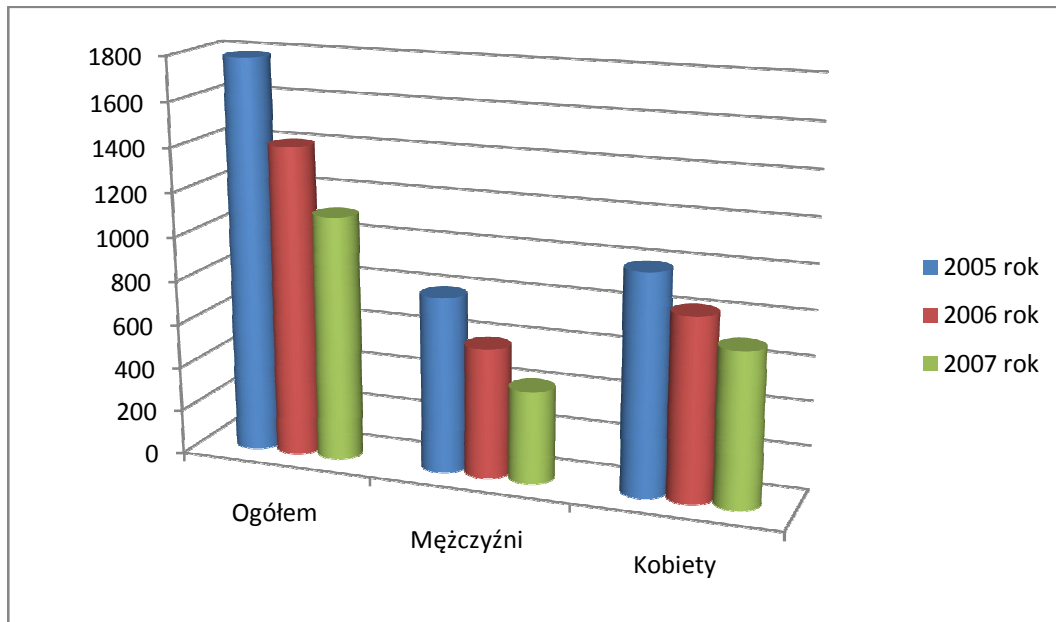
Wykres Nr 18. Bezrobotni powyżej 50 roku życia w latach 2005 – 2007.

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

W tej kategorii na przestrzeni lat ogół i mężczyźni utrzymują stałą tendencję podobną do poprzednich wyszczególnień. Wzrasta natomiast liczba bezrobotnych kobiet, która w 2007 roku wynosiła 190.

Wykres Nr 19. Długotrwale bezrobotni w latach 2005 – 2007.

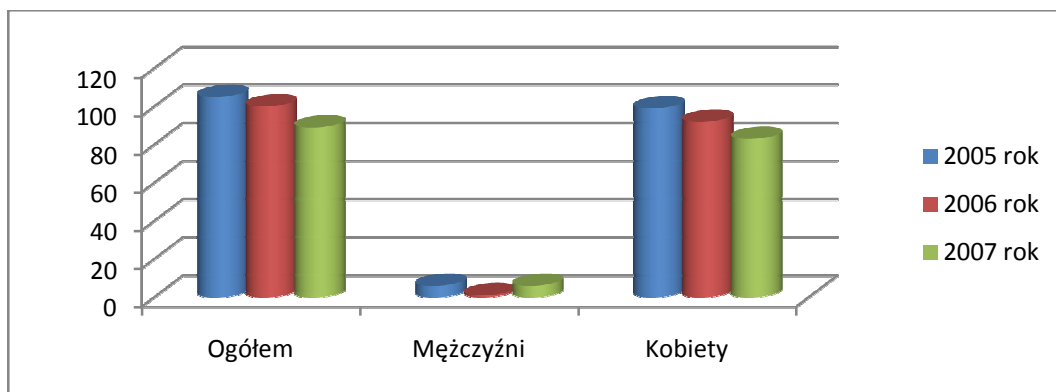

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

Osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy najwięcej wystąpiło w roku 2005. W 2007 roku nastąpił spadek i wynosił ogółem 1108 bezrobotnych.

Pod kątem Pomocy Społecznej należy jeszcze rozpatrzyć jak kształtuje się bezrobocie w potencjalnych grupach korzystających ze świadczeń.

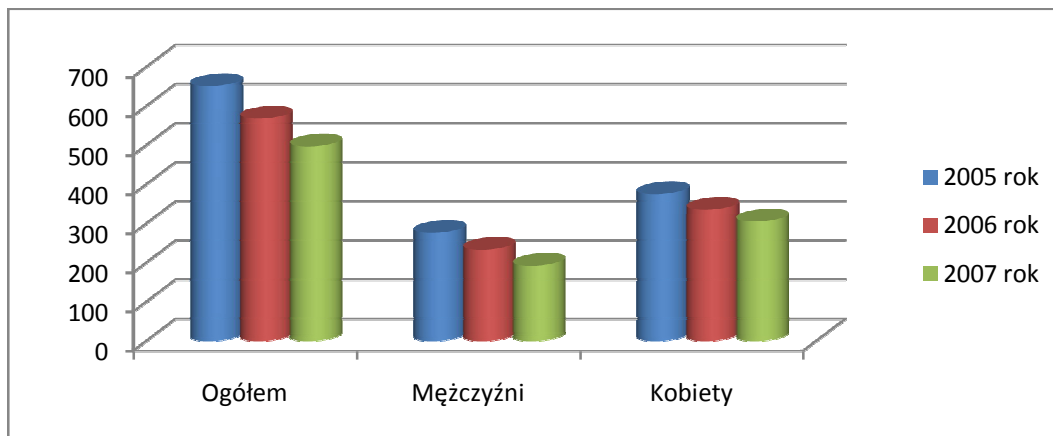
Wykres Nr 20. Osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia w latach 2005 – 2007.

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

Z powyższych danych wynika, że osoby samotnie wychowujące dzieci to przede wszystkim kobiety. W 2007 roku odnotowano minimalny spadek w tym zakresie. Analizując sytuację mężczyzn widoczny jest na przemian trend spadkowy i wzrostowy.

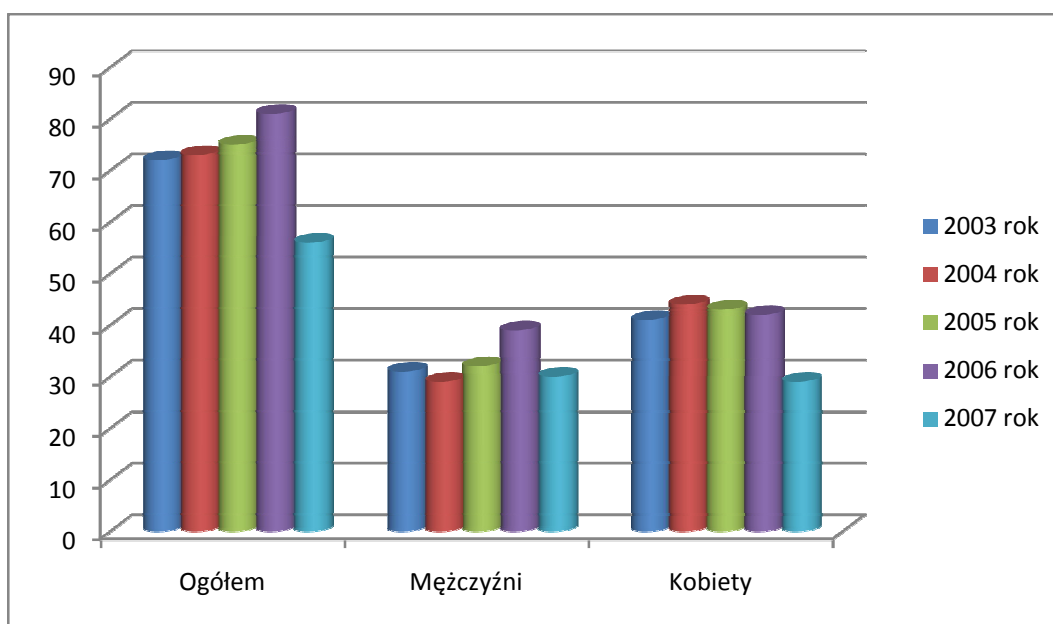
Wykres Nr 21. Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych na przestrzeni lat 2005 – 2007.

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

Osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych podobnie jak w poprzednich kategoriach wykazują tendencję spadkową. W tej grupie również przewagę stanowią kobiety.

Wykres Nr 22. Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2003 – 2007.

Źródło: Opracowanie na danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie.

Osoby niepełnosprawne zarejestrowane jako bezrobotni w Powiatowym Urzędzie Pracy stanowią najbardziej zróżnicowaną grupę w poszczególnych latach. Ogółem najwięcej bezrobotnych niepełnosprawnych odnotowano w roku 2006 (81 osób). Wśród mężczyzn również rok 2006 stanowił największy odsetek. Natomiast najwięcej kobiet w tej kategorii odnotowano w roku 2004. Na 31 grudnia 2007 roku odnotowano spadek zarówno ogółem jak i w rozbiciu na płeć.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Osoby pozostające bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

Kwestia uzależnień

Pojęcie uzależnienia używane jest zazwyczaj w odniesieniu do konkretnej substancji lub zachowania. Słowo "uzależnienie" stało się bardzo popularne. U jego podstawy leży utrata kontroli nad własnym myśleniem i zachowaniem, a w konsekwencji życiem, które sprowadza się do ciągłego poszukiwania kontaktu z substancją lub sytuacją wyzwalającą określony, dobrze znany stan emocjonalny.

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji,

zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie podejmowane przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania oraz uchwalany corocznie gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Szacuje się, że 2-3 % populacji stanowią osoby uzależnione. Przyjmując to założenie łatwo można wyliczyć przypuszczalną liczbę osób uzależnionych na terenie gminy Wołów – mieści się ona w przedziale 450 – 680 osób.

Spośród osób uzależnionych ok. 25-30 % podejmuje leczenie odwykowe - w naszej gminie liczba ta może wynosić ok. 150. Nadużywa alkoholu ok.15 % populacji, czyli w naszej gminie ok. 3400 osób. Jeszcze liczniejszą grupę stanowią osoby żyjące w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy - są to przede wszystkim małżonkowie i dzieci alkoholików. Z powodów kulturowo-społecznych liczba tych osób jest trudna do określenia, w przybliżeniu można jednak szacować, że takich osób jest co najmniej cztery razy więcej niż samych uzależnionych. Rozpiętość wiekowa osób uzależnionych od alkoholu bądź nadużywających alkoholu jest bardzo duża; można stwierdzić, że największą grupę stanowią osoby w wieku produktywnym. Potwierdzają się także tendencje ogólnopolskie do obniżania się wieku inicjacji alkoholowej oraz wzrostu liczby dziewcząt pijących alkohol.

Zjawisko narkomanii bardzo trudno jest przedstawić w ujęciu statystycznym. Nie jest prowadzona ogólnopolska statystyka dotycząca tego problemu. „Ostatnie oszacowanie liczby narkomanów w naszym kraju (...) opiera się na wynikach badania realizowanego w 2002 r. Wedle tego oszacowania liczba narkomanów mieści się w przedziale 35 000 – 75 000.” Przyjmując, że ludność Polski w 2002 r. wynosiła 38.218,5 tys. odsetek narkomanów w Polsce wynosi od 0,1 % do 0,2 %. Przyjmując te dane można szacować, że na terenie Gminy Wołów liczba narkomanów kształtuje się w granicach 23 – 47 osób.

Dane uzyskane od Komendy Powiatowej Policji w Wołowie wskazują, że liczba ta kształtuje się w granicach 120 osób zażywających narkotyki, z czego 70 osób zażywa je nałogowo.

Z informacji pozyskanych od osób i instytucji bezpośrednio zaangażowanych w pracę z osobami uzależnionymi od narkotyków wynika, że natężenie problemów w grupie osób powyżej 35 roku życia utrzymuje się na podobnym poziomie; obserwuje się nawet spadek liczby osób w tej grupie, co powodowane jest stopniowym wymieraniem tych osób i minimalnym przyrostem nowych osób.

Kwestia osób niepełnosprawnych

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych,

a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Kwestia przestępczości

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Wołów.

Według danych Starostwa Powiatowego w Wołowie struktura przestępczości w ostatnich latach nie uległa zmianie i odpowiada tendencjom ogólnopolskim. Zdecydowaną większość stanowią przestępstwa przeciwko mieniu prywatnemu, a w szczególności takie jak włamania do samochodów, piwnic, sklepów, szkół, kradzieże rowerów i kradzieże mieszkaniowe

Kwestia ubóstwa

Ubóstwo jest zjawiskiem powszechnym i niebezpiecznym, jest bardzo bogate w niekorzystne konsekwencje. Zagroza nie tylko pojedynczym osobom, ale całym rzeszom społecznym. To termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej – ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej”.

Strategia aktywnego przeciwdziałania ubóstwu musi stanowić integralny element polityki społeczno-gospodarczej gminy. Głównym sposobem ograniczenia ubóstwa jest zmniejszanie bezrobocia przez tworzenie nowych miejsc pracy i aktywizację zawodową ludzi ubogich i aktywna polityka rynku pracy, umożliwiająca przejściową aktywizację bezrobotnych. System pomocy ubogim wymaga głębokiej przebudowy. Warunkami skuteczności i celowości takiego działania, są wypełnienie postulatów odbiurokratyzowania urzędów pracy, poświęcenie znacznie większych środków na aktywizującą pomoc. Trzeba odejść od polityki powodującej przejście całkowitego przyrostu dochodów przez nieliczną grupę bogatych i bardzo bogatych. Nie musi to, ani nie powinno prowadzić do zmniejszania ich dochodów, ale powinno prowadzić do stworzenia warunków stopniowego osiągnięcia godziwych dochodów przez ludzi ubogich. Przede wszystkim należy stworzyć takie warunki, aby praca i dochody z niej wzięły prymat nad zasiłkami. Zadaniem gminy winno być nasilenie działań ułatwiających podniesienie dochodów między innymi przy wykorzystaniu możliwości ośrodka pomocy społecznej, urzędu pracy oraz organizacji pozarządowych. Polityka walki z ubóstwem powinna obejmować zwalczanie okoliczności sprzyjających pojawianiu się bądź jego utrwalaniu. Powinna rozwijać system różnorodnych świadczeń, które mogą ale nie muszą doprowadzić do trwałej poprawy położenia poszczególnych kategorii ludzi. Sama praca socjalna może przyczynić się do łagodzenia następstw ubóstwa.

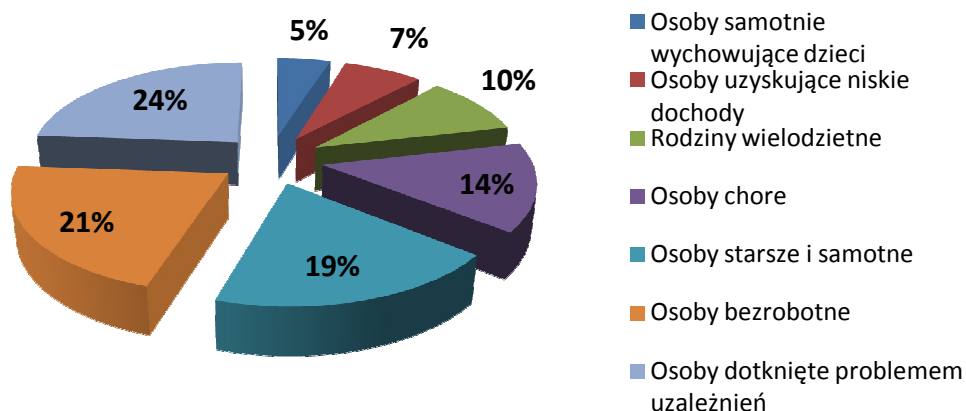
Badania ankietowe

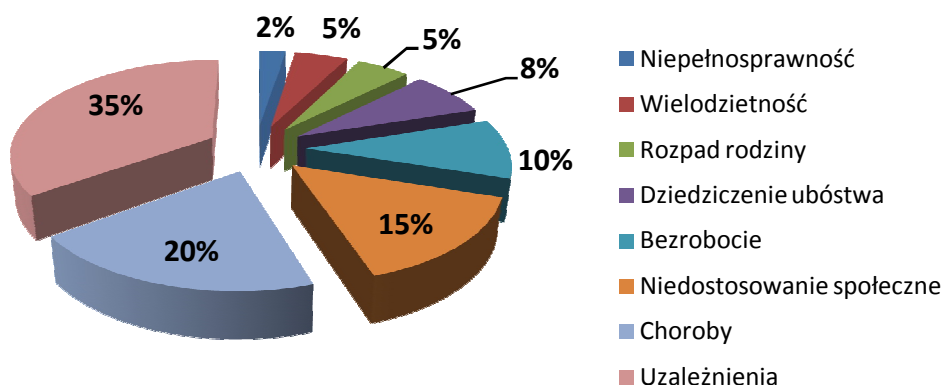
Zlokalizowanie problemów pozwala określić kierunek podejmowanych działań w celu ich rozwiązania. Podstawowym narzędziem badawczym była ankieta skierowana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. Respondenci odpowiadali na szereg pytań, które za pomocą wykresów zostaną scharakteryzowane poniżej.

Pierwsze rozważania dotyczą problemu ubóstwa.

Najbardziej zagrożone ubóstwem jednostki w gminie Wołów

Przyczyny popadania w ubóstwo

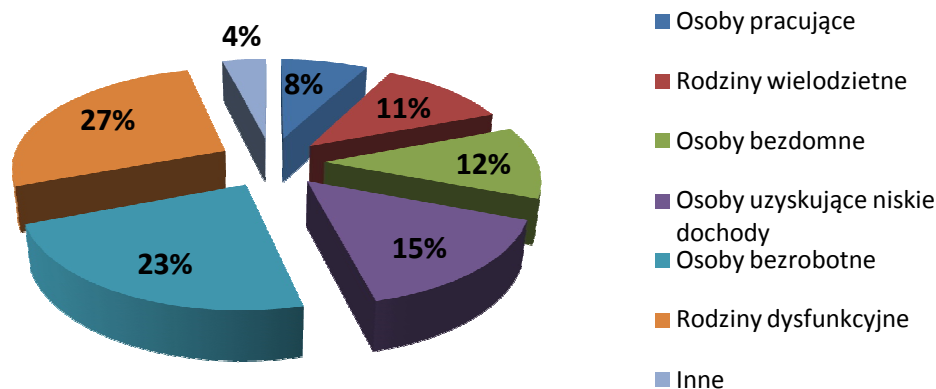

Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych problemem uzależnień (24%), Osób bezrobotnych (21%), osób starszych i samotnych (19%) oraz osób chorych (10%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w ubóstwo respondenci podawali uzależnienia (35%), choroby (20%) oraz niedostosowanie społeczne (15%).

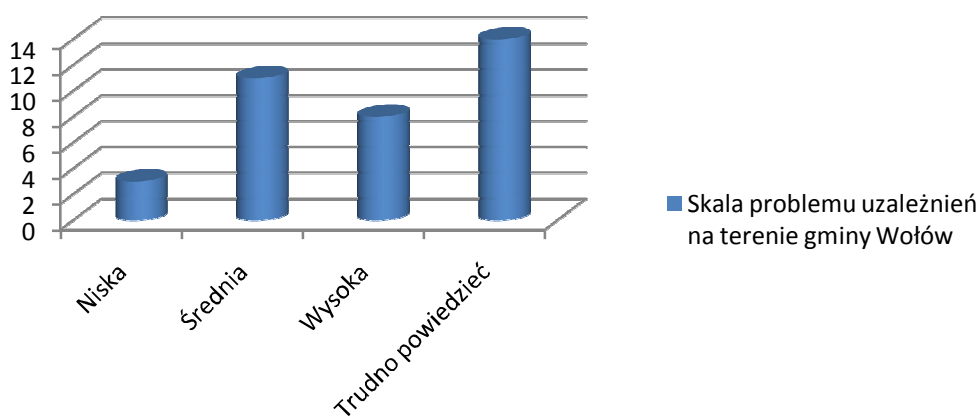

Kolejne rozważania dotyczą problemu uzależnień.

Najczęściej zagrożone uzależnieniem jednostki w Gminie Wołów

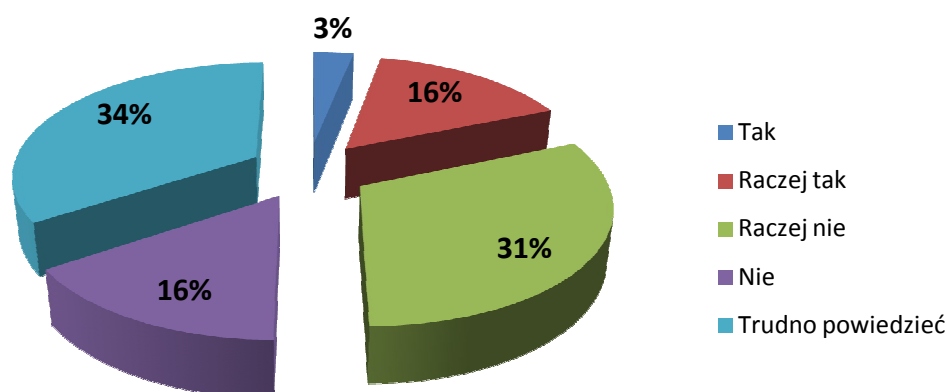
Skala problemu uzależnień na terenie Gminy Wołów

Wśród środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były rodziny dysfunkcyjne (27%), osoby bezrobotne (23 %) oraz osoby uzyskujące niskie dochody. Oceniając skalę problemu większość badanych nie miała zdania. Poza tym zakres problemu na terenie gminy Wołów został oceniony jako średni.

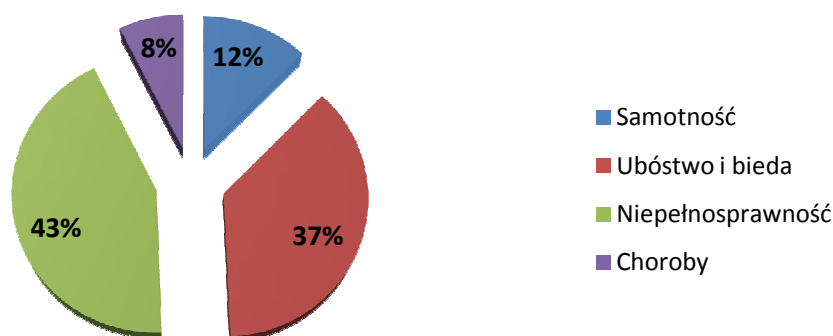
Czy pomoc osobom uzależnionym jest wystarczająca ?

Na pytanie czy oferta pomocy osobom uzależnionym realizowana w gminie jest wystarczająca zdecydowana większość badanych nie określiła zdania w tej sprawie. Większość natomiast opowiedziała się, że raczej nie.

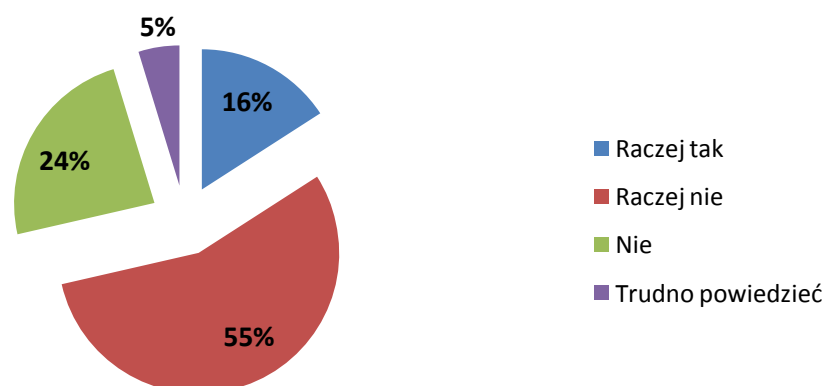
W ankiecie znalazły się też pytania dotyczące kwestii osób starszych. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tej grupy osób oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym.

Problemy społeczne najczęściej dotykające osoby starsze

Za najczęstsze problemy dotykające osoby starsze podawano niepełnosprawność (43%), ubóstwo i biedę (37%) samotność (12%) oraz choroby (8%).

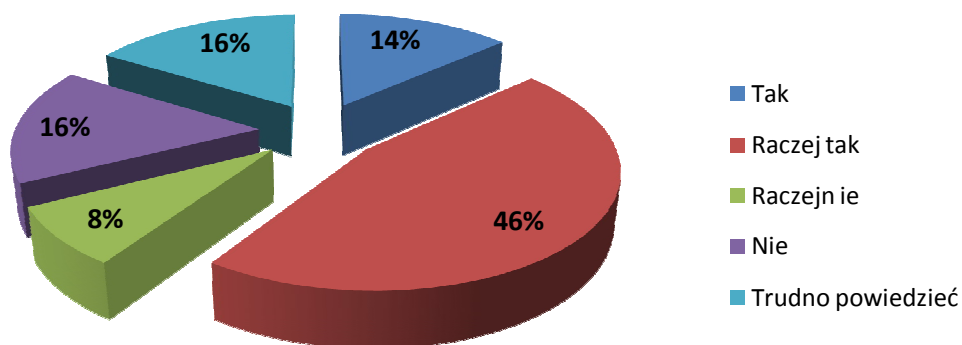
Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca ?

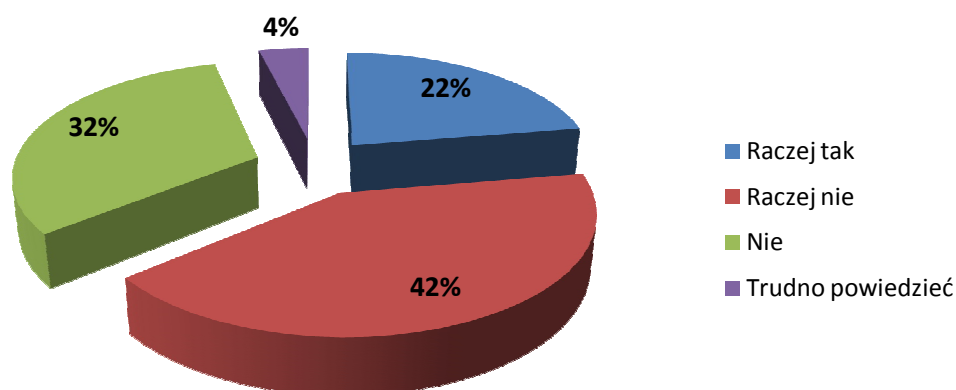
55 % badanych określiła, że pomoc osobom starszym raczej nie jest wystarczająca. 24% było na nie i tylko 16%, że pomoc jest raczej wystarczająca.

Kolejne rozważania dotyczą osób niepełnosprawnych.

Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym ?

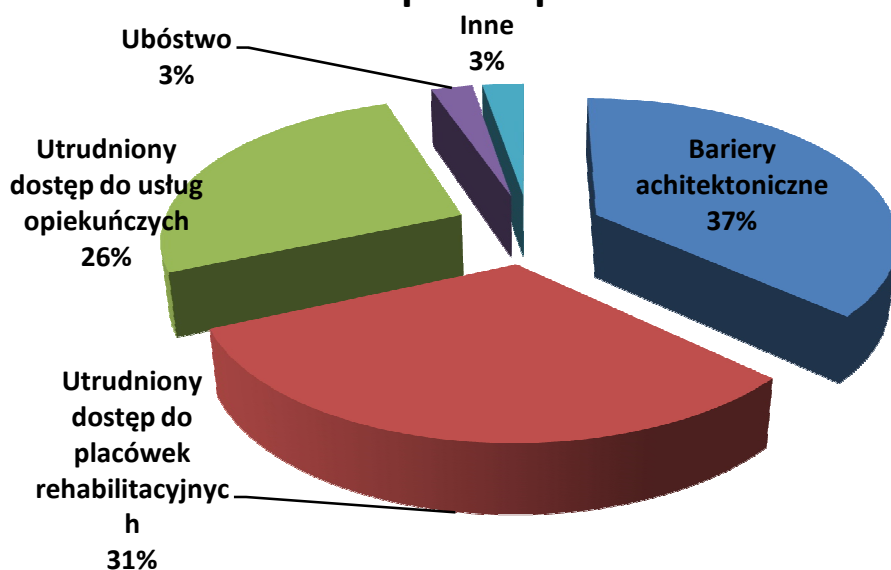
Czy oferta osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (55 %) wypowiedziała się pozytywnie. 19 % respondentów wyraziło negatywną opinię. 16 % badanych nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Jeśli chodzi o ofertę pomocy osobom niepełnosprawnym większość badanych (42 %) wypowiedziała się negatywnie odpowiadając, że raczej nie. Następnie 32 % respondentów była zdecydowana na nie. 22 % wypowiedziała się pozytywnie i 4 % badanych nie miało zdania na ten temat.

Jakie problemy społeczne dotyczą osoby niepełnosprawne ?

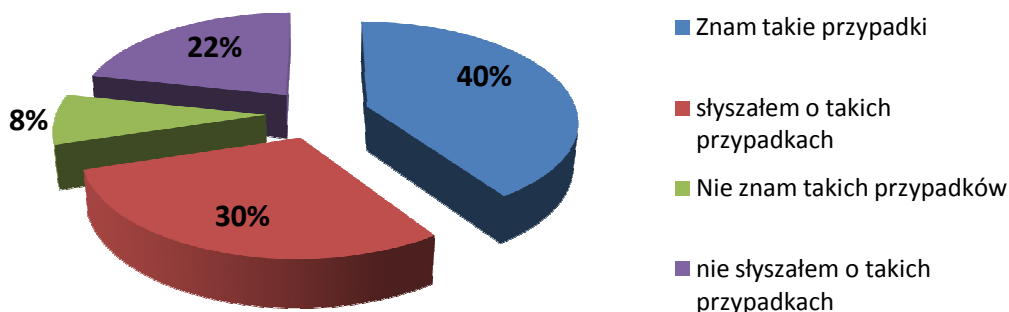

Z problemów, jakie spotykają osoby niepełnosprawne najczęściej procent ankietowanych podało bariery architektoniczne (37 %) oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (31 %).

Następne rozważania dotyczą przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Doświadczanie przez dziecko przemocy fizycznej lub bycie jej świadkiem może być przyczyną problemów emocjonalnych w dorosłym życiu. Nie mniej, a często jeszcze bardziej destrukcyjne działanie mogą wywierać wulgarne wyzwiska, poniżanie i groźby (straszenie przemocą).

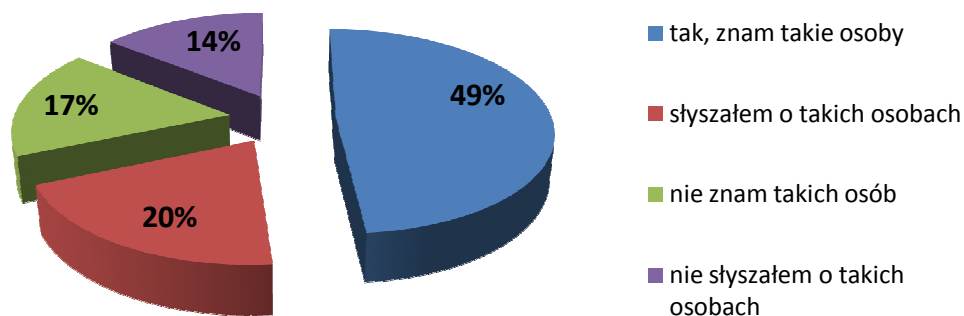
Czy w rodzinach na terenie gminy istnieje zjawisko przemocy domowej?

W odpowiedziach ankietowanych zdecydowana większość określiła znajomość takich przypadków, co należy uznać za niepokojące zjawisko w Gminie Wołów. Odmiennego zdania było w sumie 30 % badanych.

W pytaniach ankietowanych poruszono również temat choroby psychicznej.

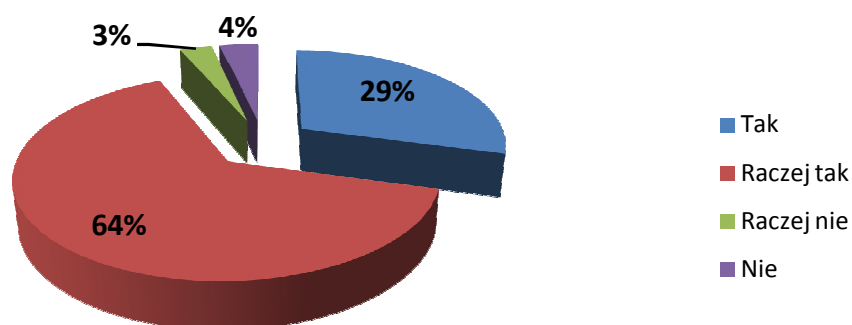
Czy na terenie gminy zamieszują osoby chore psychicznie?

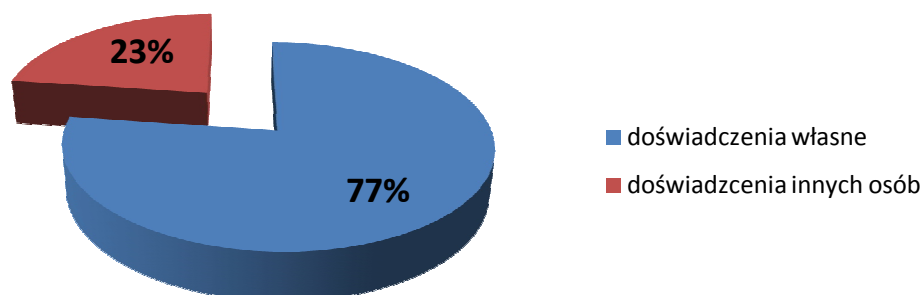
Na terenie gminy znany jest problem dotyczący osób chorych psychicznie. Większość badanych (49 %) stwierdziło, że zna takie osoby. 20 % ankietowanych słyszało o takich osobach.

Respondenci zapytani byli również o bezpieczeństwo w miejscu zamieszkania.

Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

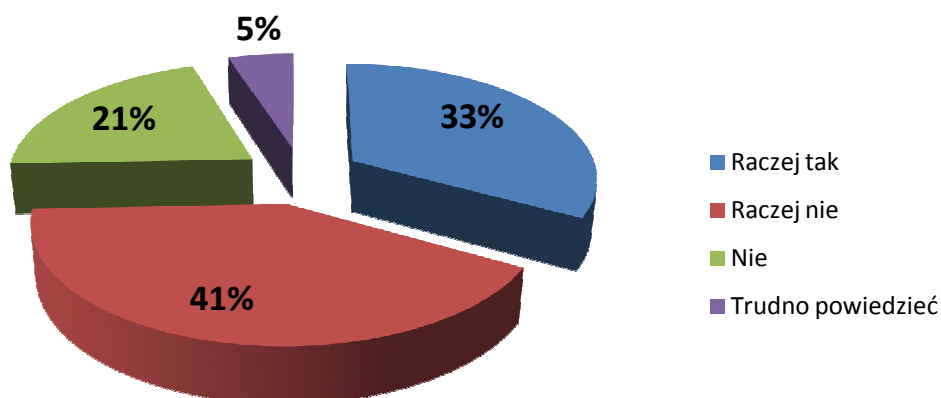
Czy wiedza na temat bezpieczeństwa w gminie jest wynikiem doświadczeń własnych czy innych osób?

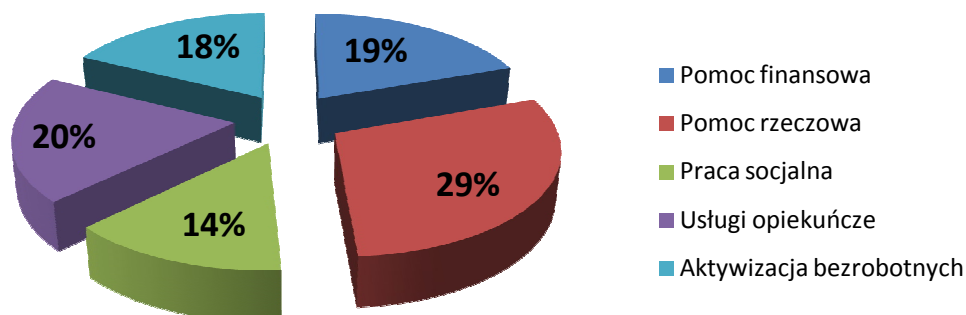
Zdecydowana większość ankietowanych (64 %) stwierdziła, że czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było łącznie 7 % respondentów. Źródłem wiedzy na ten temat w środowisku lokalnym były w głównej mierze doświadczenia własne (77 %).

Następne pytania tyczyły się Ośrodka Pomocy Społecznej. Badana grupa osób oceniała ofertę udzielania pomocy, wskazywała formy wsparcia, jakie powinien świadczyć MOPS oraz wypowiedali się na temat pracy pracowników socjalnych. Odpowiedzi na pytania przedstawiają poniższe wykresy.

Czy pomoc MOPS jest wystarczająca ?

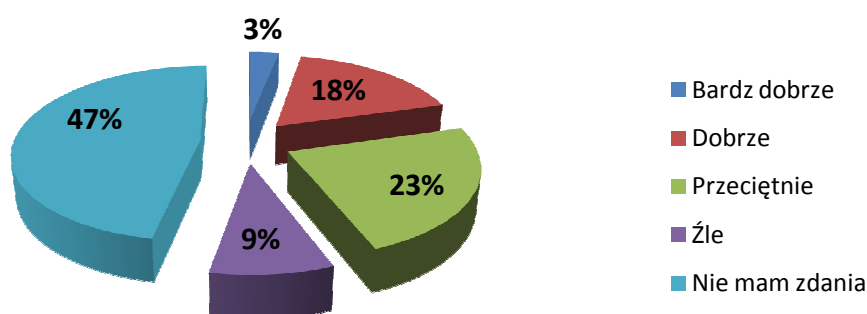

Jaką formę wsparcia przede wszystkim powinien oferować MOPS ?

W pytaniach dotyczących udzielania pomocy przez MOPS, większość ankietowanych 41 % stwierdziła, że jest ona raczej nie wystarczająca. 33 % opowiedziało się, że raczej jest wystarczająca. Wśród form wsparcia jakie powinien oferować MOPS najbardziej wskazana przez badanych (29 %) została pomoc rzeczowa, w dalszej części usługi opiekuńcze (20 %). Pomoc finansowa znalazła się na trzecim miejscu (19%).

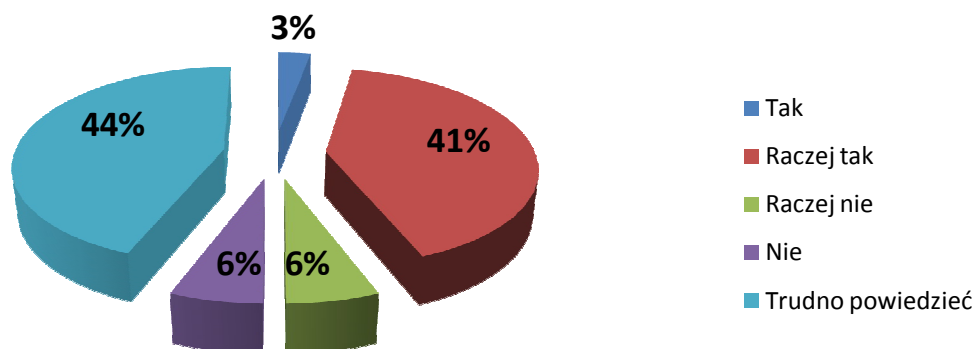
Ocena pracy pracowników socjalnych

Większość ankietowanych nie ma zdania na temat pracy pracowników socjalnych, bo aż 47 %. Przeciętnie odpowiedziało 23 % badanych. 18 % opowiedziało się pozytywnie.

Spośród wielu jeszcze pytań niejako uzupełnienie stanowi zaspokojenie potrzeb przez środowiska lokalnego przez działające na terenie gminy przez organizacje pozarządowe.

Czy oferta pomocy świadczona przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby lokalnego rynku ?

Na to pytanie większość ankietowanych nie określiła zdania w tej sprawie. 41 % określiła, że raczej oferta pomocy świadczona przez organizacje pozarządowe zaspakają potrzeby lokalnego rynku. Krytycznie wypowiedziało się łącznie 12 % ankietowanych.

Analiza SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT oceniająca zarówno zewnętrzne jak i wewnętrzne czynniki wpływające na działania związane z programowaniem strategicznym strategii. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- mniejsza skala bezrobocia w stosunku do lat ubiegłych,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale.

Słabe strony

- występowanie bezrobocia długotrwałego, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- zjawisko osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- brak wzrostu bezrobocia długotrwałego i dziedziczenia bezrobocia,
- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwanie bezrobotnych,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego,
- brak powiązania programów dla bezrobotnych długotrwanie z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- utrudniony dostęp do kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- słaba komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej i pozarządowej,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek, ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- niewystarczające warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,

- ograniczony stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- ograniczona działalność w zakresie upowszechniania idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Szanse

- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- niewielkie znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- niesprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niezadawalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.
- wymiana doświadczeń między instytucjami zajmującymi się uzależnieniami.

Słabe strony

- nieodpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- słabo przygotowana baza lokalowa,

- brak bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- niewłączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- ograniczona współpraca z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy.

Zagrożenia

- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- posiadanie wiedzy dotyczącej miejsc grupowania się osób bezdomnych,
- dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności i stosowanie działań zapobiegawczych,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- niestosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych.

Słabe strony

- brak organizacji pozarządowych, niosących pomoc bezdomnym,
- brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- brak struktury stacjonarnej dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności,

- nieposiadanie standaryzowanych usług dla bezdomnych.

Szanse

- istnienie programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- nieobiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- negatywny wpływ systemu gospodarczego na problem bezdomności w gminie,
- brak społecznej akceptacji osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej.

Słabe strony

- niedostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z powodu słabej komunikacji w obrębie gminy,
- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- niski poziom życia osób starszych,
- utrudniony dostęp do domów pomocy społecznej,
- wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy,
- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej oraz realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- niepoprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- brak wzrostu patologii społecznej wśród osób starszych,
- nieistnienie problemu ujawniających się enklaw starości.

Zagrożenia

- brak szkoleń kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- brak działań uwrażliwiających system oświaty na problem osób starszych,
- brak działań w zakresie dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- niski poziom koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- niedokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi.

Słabe strony

- brak na terenie gminy organizacji pozarządowych funkcjonujących w sferze niepełnosprawności,
- niski poziom zaangażowania środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,

- niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilna liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- istnienie Powiatowego Centrum Pomocy Społecznej pomaga w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- brak pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- brak osób z przygotowaniem zawodowym chętnych do wykonywania usług opiekuńczych.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- położenie gminy niedaleko dużej aglomeracji Wrocław
- intensywny rozwój budownictwa jednorodzinnego w gminie i powstawanie nowych osiedli domów jednorodzinnych,
- napływ nowych mieszkańców do gminy, wśród których znajduje się znaczna grupa osób z wyższym wykształceniem,
- atrakcyjne położenie gminy (bliskość lasów, czystość ekologiczna),
- dobra infrastruktura telekomunikacyjna, cyfrowe centrale telefoniczne,
- powstawanie organizacji pozarządowych,
- większe zainteresowanie mieszkańców imprezami gminnymi (festyny, dożynki, imprezy sportowe),
- przychylność i zrozumienie władz gminy dla inicjatyw mieszkańców,
- wysoka wykrywalność i niska liczba przestępstw ogółem,
- współpraca międzynarodowa na poziomie gminnym.

Słabe strony

- brak warunków lokalowych dla prowadzenia działalności w zakresie i na rzecz pomocy społecznej,
- brak infrastruktury materialnej umożliwiającej spędzanie czasu wolnego,
- brak poradni psychologicznej dla mieszkańców gminy,
- brak żłobków,
- niedostateczna komunikacja wewnątrzgminna

- ograniczony dostęp mieszkańców do Policji (brak dyżurów i mały kontakt z dzielnicowym),
- brak straży gminnej,
- brak współpracy organizacji pozarządowych na rzecz określonych grup społecznych,
- niedostateczny rozwój infrastruktury drogowej na nowych osiedlach,
- brak infrastruktury dostosowanej dla osób niepełnosprawnych
- ograniczona liczba nieruchomości przeznaczonych pod inwestycje,
- brak kanalizacji i gazyfikacji na wsi,
- zły stan urządzeń melioracyjnych.

Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

Rozwiązywanie problemów społecznych w danym środowisku lokalnym odbywa się zarówno przez jednostki samorządowe jak i przez organizacje pozarządowe. W połowie lat siedemdziesiątych zapoczątkowany został proces ewolucji pomocy społecznej trwający do dziś, oparty na profesjonalizacji kadr i dekoncentracji zadań. Wraz z ustawą o pomocy społecznej zaistniały nowe możliwości wykorzystania organizacji pozarządowych w systemie pomocy społecznej. Obecność w społeczeństwie niezależnych nowatorów, wprowadzających nowe metody i sposoby działania, ożywia życie społeczne. Organizacje pozarządowe pełnią wobec społeczeństwa rolę służebną, a wszelkie zaangażowanie w innowacyjność i ochronę wyższych wartości stanowi ich podstawową dewizę. Stanowią mechanizm dla inicjatyw obywatelskich w osiągnięciu celów publicznych.

Instytucje samorządowe

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom miasta i gminy jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wołowie przy ul. Piłsudskiego 27. Podmiotem prowadzącym jednostkę jest Gmina Wołów. Ośrodek, działając m.in. na podstawie „ustawy o pomocy społecznej”, „świadczeniach rodzinnych” i „postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej”, a od 01.10.2008 „ustawy o pomocy osobom

uprawnionym do alimentów” - koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w mieście i gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców miasta i gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Kadra zatrudniona w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Wołowie uczestniczy w różnych formach dokształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, seminaria i konferencje:

„Świadczenia rodzinne i postępowanie administracyjne w systemie pomocy społecznej”, „Lokalne rozwiązywanie problemów społecznych”, „Pomoc społeczna w świetle obowiązujących przepisów prawnych”, „Zmiana ustawy o pracownikach samorządowych – zasady naboru urzędników administracji samorządowej”,

„Zadania Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w świetle nowych rozwiązań prawnych”, „Zaliczka alimentacyjna” oraz „Fundusz Alimentacyjny”. Pracownicy ośrodka uczestniczą również w szkoleniach dot. pisania projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 oraz w ramach Programu Aktywności Lokalnej – które są finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Organizacje pozarządowe

Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy, o czym świadczy np. zlecenie zadań własnych organizacjom, dofinansowywanie ich działalności statutowej oraz udzielanie im wsparcia lokalowego.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnych form pomocy. Ośrodek Pomocy współpracuje ze wszystkimi organizacjami działającymi na terenie miasta i gminy. Zaangażowanie we współdziałanie z poszczególnymi organizacjami jest mniejsze lub większe – zależnie od występujących potrzeb i sytuacji.

Podsumowanie części diagnostycznej

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie miasta i Gminy Wołów korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

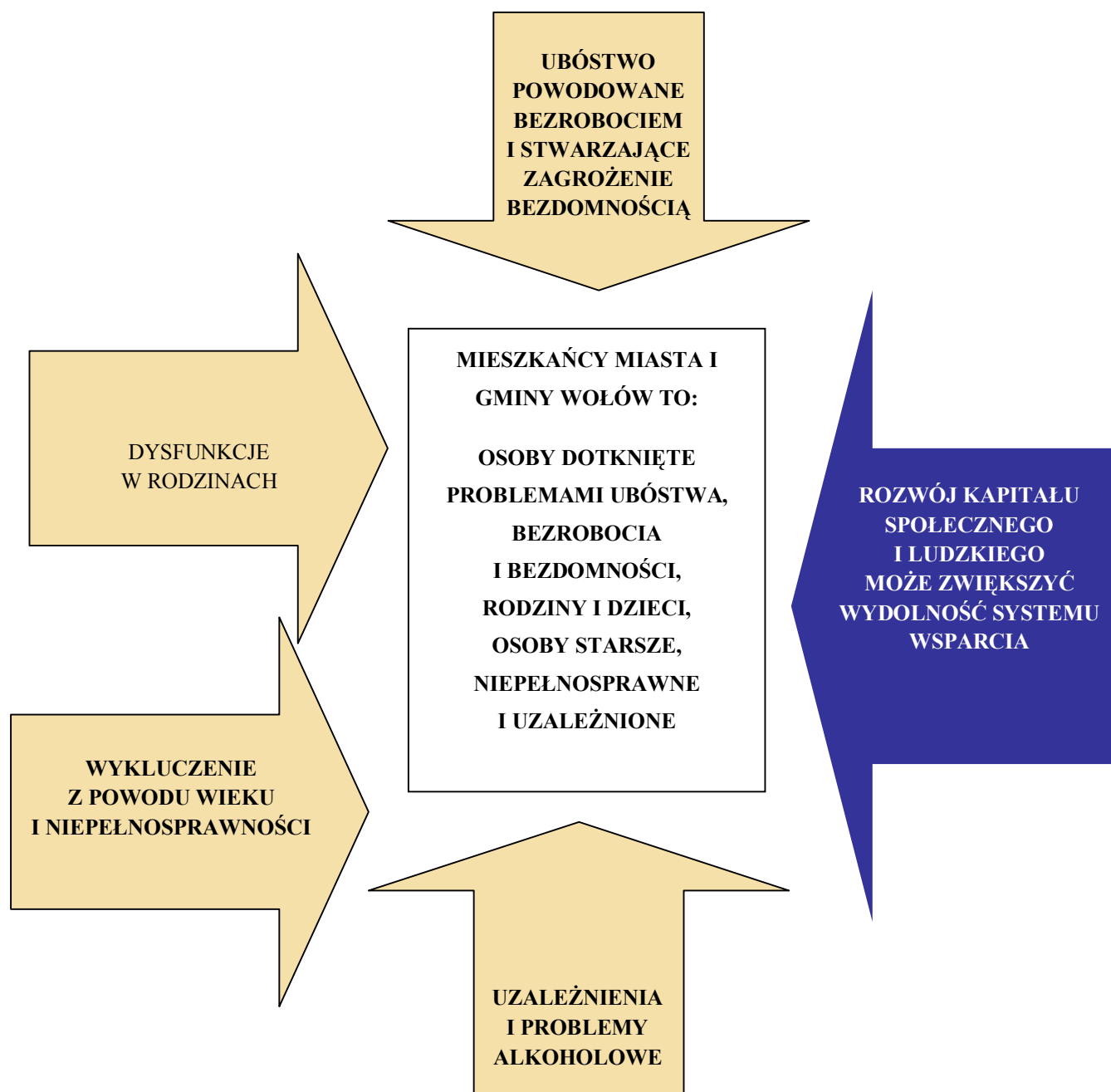
Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są ubóstwo i bezrobocie stwarzające zagrożenie bezdomnością. Równie ważne jest przeciwdziałanie dysfunkcjom opiekuńczo-wychowawczych, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie gminy, należy ponadto rozwijać sektor pozarządowy (i współpracę z nim), aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju. Poniższy schemat przedstawia problemy społeczne Miasta i Gminy Wołów, które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii.

PROBLEMY SPOŁECZNE MIASTA I GMINY WOŁÓW, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

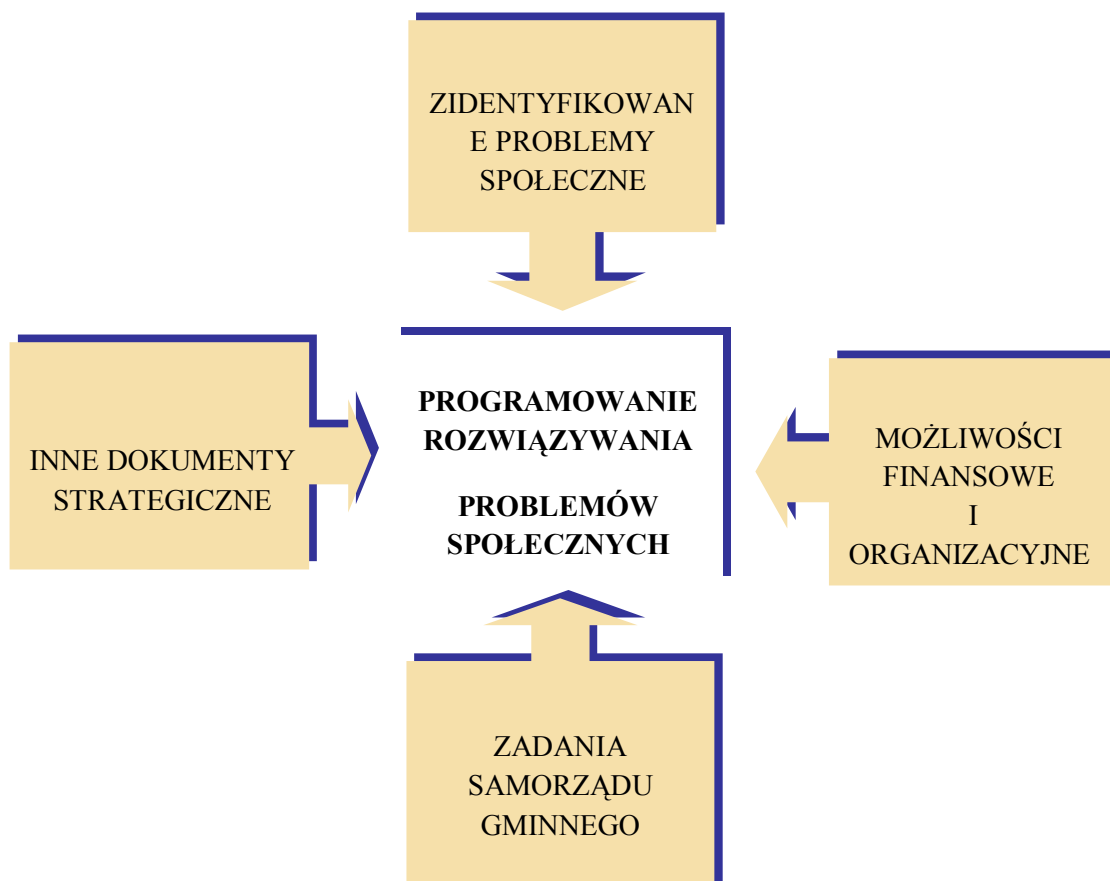

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE

KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

Misja

**MIASTO I GMINA WOŁÓW DĄŻY
DO ZAPEWNIENIA SWOIM MIESZKAŃCOM
BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO
ZGODNIE Z ZASADAMI PARTYCYPACJI
ORAZ SOLIDARYZMU SPOŁECZNEGO**

„Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz przez to, kim jest; nie przez to, co ma, lecz przez to, czym dzieli się z innymi.”

Jan Paweł II

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

*MIASTO I GMINA WOŁÓW DAŻY DO ZAPEWNIENIA SWOIM
MIESZKAŃCOM BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO ZGODNIE Z ZASADAMI
PARTYCYPACJI ORAZ SOLIDARYZMU SPOŁECZNEGO*

Związek misji z celami strategicznymi przedstawiono w formie diagramu ostrosłupowego, uzależniając położenie poszczególnych celów strategicznych od liczby

mieszkańców gminy, w stosunku do których adresowane będą cele operacyjne i kierunki działań zawarte w części programowej strategii. Cel strategiczny nr 1 dotyczący rozwoju kapitału ludzkiego obejmuje zdecydowaną większość mieszkańców, dlatego stanowi podstawę ostrosłupa, kolejne cele, oczywiście są nie mniej ważne, ale za każdym razem obejmują one wybrane – nieco mniejsze – grupy społeczne. Należy przyjąć, że zestawienie ma charakter wyłącznie poglądowy. W praktyce wybrane rodziny i mieszkańcy będą mogli być obejmowani realizacją programów i projektów z dwóch, a nawet trzech celów strategicznych w zależności od pojawiających się problemów społecznych.

Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 1.

**Wzmacnianie lokalnej społeczności
w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów**

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja pomocy społecznej.
2. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez doszkalcenie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.

3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet, organizowanie spotkań informacyjnych, rozlepianie plakatów.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
2. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościół katolicki, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
3. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
4. Wspieranie organizacyjne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
5. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagają profesjonalnej pomocy.

Cel strategiczny 2.

Wspieranie rodzin będących w kryzysie, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży
--

Cele operacyjne:

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Wzmacnianie pozycji dziecka w środowisku lokalnym, w szczególności dziecka niepełnosprawnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zintensyfikowanie i rozwój pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
4. Organizacja całodziennego przedszkola i żłobka na terenie gminy.
5. Opracowanie i realizacja projektów socjalnych związanych z przygotowaniem do macierzyństwa, m.in. we współpracy z lokalną ochroną zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, DOPS, inne).
2. Systematyczne współdziałanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
3. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form

spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, koła zainteresowań, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki, zwiększenie dostępności bibliotek) przy wykorzystaniu bazy lokalowej placówek szkolnych oraz zaplecza sportowego gminy.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska i Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Pogłębiający się obszar ubóstwa stwarza zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych, m.in. przestępczości.

Cel strategiczny 3.

Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego

Cele operacyjne:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych oraz zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
2. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym szczególnie bezrobotnych długotrwale i kobiet.
3. Pomoc osobom bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Systematyczne dokształcanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
3. Zapewnienie najuboższej grupie mieszkańców gminy przynajmniej jednego gorącego posiłku dziennie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem osób po 40 roku życia), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia.
2. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych.
3. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, mogących zorganizować np. Klub Integracji Społecznej.
4. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
5. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia.
6. Współdziałanie w organizacji na terenie gminy punktu z doradcą zawodowym.
7. Aktywna integracja społeczno-zawodowa osób korzystających z pomocy społecznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3:

1. Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez: pracę socjalną, polegającą m.in. na poradnictwie w zakresie możliwości pomocy w opłacie czynszu celem zapobieżenia eksmisji i bezdomności, informowaniu o zamianie mieszkań.
2. Zapewnienie schronienia dla osób pozbawionych mieszkania.

3. Prowadzenie działań osłonowych na rzecz osób bezdomnych – m.in. pomoc materialna, rzeczowa, medyczna, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie i realizowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

W niedalekiej przyszłości znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności nasilają się problemy zdrowotne i zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tych grup odpowiedniej sfery usług wzmacniających i wspierających.

Cel strategiczny 4.

Budowa	zintegrowanego	systemu	wsparcia
osób starszych i niepełnosprawnych			

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
3. Aktywizacja osób upośledzonych psychicznie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez: propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, ułatwienie kontaktu z placówkami służby zdrowia i placówkami rehabilitacyjnymi, wspieranie rodziny w opiece nad chorym w domu, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych (rozwój wolontariatu na rzecz usług sąsiedzkich) oraz rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług.
3. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, m.in. poprzez opracowywanie projektów socjalnych promujących integrację społeczną.
4. Wsparcie materialne dla osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnosprawnych.
5. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (m.in. poprzez uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej).
7. Wspieranie i rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy Dziennego Domu Pobytu dla osób starszych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 5.

Rozwój i rozwiązywania problemów uzależnień	zintegrowanego systemu	profilaktyki
--	-------------------------------	---------------------

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują, m.in. przeciwdziałanie przemocy domowej.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
2. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
3. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.

4. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym poprzez tworzenie grup terapeutycznych i samopomocowych.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.
7. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Monitoring i wdrażanie strategii

Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie

poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez Burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez Burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać Burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:

- udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
- udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

Cechy programów i projektów.

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczną, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty MOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,

- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich.

SPIS MAP:

Mapa Nr 1	Położenie gmin w Powiecie Wołowskim	22
Mapa Nr 2	Położenie Gminy Wołów na tle głównych szlaków drogowych województwa dolnośląskiego	23
Mapa Nr 3	Szlaki rowerowe Gminy Wołów na tle Powiatu Wołowskiego	45

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek Nr 1	Rezerwat „Uroczysko Wrzosa”	25
Rysunek Nr 2	Rezerwat „Uroczysko Wrzosa”	26

SPIS WYKRESÓW:

Wykres Nr 1	Glebowe klasy bonitacyjne gruntów ornych w Gminie Wołów	27
Wykres Nr 2	Struktura własności lasów na terenie Gminy Wołów	28
Wykres Nr 3	Mieszkańcy Gminy Wołów wg płci	29
Wykres Nr 4	Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Wołów w latach 2006 – 2007	31
Wykres Nr 5	Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Wołów z podziałem na płeć, na dzień 31 grudnia 2007 roku	32
Wykres Nr 6	Prognoza struktury ludności w Powiecie Wołowskim obejmująca lata 2006 – 2030	33
Wykres Nr 7	Handel z podziałem na branże w Gminie Wołów	38
Wykres Nr 8	Podmioty gospodarcze	39
Wykres Nr 9	Świadczenia rodzinne przyznane w ramach zadań zleconych i własnych /bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania/ w latach 2005 – 2007	60
Wykres Nr 10	Świadczenia rodzinne przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania w latach 2005 – 2007	61
Wykres Nr 11	Świadczenia rodzinne przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania w latach 2005 – 2007	61
Wykres Nr 12	Pomoc socjalna udzielona w postaci pracy socjalnej ogółem w latach 2005 – 2007	62
Wykres Nr 13	Liczba bezrobotnych w Gminie Wołów w latach 2003 – 2007	74
Wykres Nr 14	Bezrobotni wg płci (stan na 31 grudnia 2007 roku)	75
Wykres Nr 15	Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi w latach 2003 – 2007 ..	75
Wykres Nr 16	Bezrobotni na wsi wg płci (stan na 31 grudnia 2007 roku)	76
Wykres Nr 17	Bezrobotni do 25 roku życia w latach 2005 – 2007	76
Wykres Nr 18	Bezrobotni powyżej 50 roku życia w latach 2005 – 2007	77
Wykres Nr 19	Długotrwale bezrobotni w latach 2005 – 2007	78

Wykres Nr 20	Osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia w latach 2005 – 2007	78
Wykres Nr 21	Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych na przestrzeni lat 2005 – 2007	79
Wykres Nr 22	Bezrobotni zarejestrowani niepełnosprawni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2003 – 2007	79

SPIS TABEL:

Tabela Nr 1	Gmina Wołów na tle Powiatu Wołowskiego	23
Tabela Nr 2	Ludność Gminy Wołów na tle Powiatu Wołowskiego na przestrzeni lat 2003 – 2006 (wg faktycznego miejsca zamieszkania)	30
Tabela Nr 3	Ruch naturalny ludności Gminy Wołów na przestrzeni lat 2000 – 2002	30
Tabela Nr 4	Migracje w gminie w latach 2000 – 2002	31
Tabela Nr 5	Ludność wg grup, wieku, płci na terenie Gminy Wołów na dzień 31 grudnia 2007 roku	32
Tabela Nr 6	Przedsiębiorcy – osoby fizyczne zarejestrowane w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta i Gminy Wołów. Lata 2005 – 2008	36
Tabela Nr 7	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze KRUPGN-REGON	38
Tabela Nr 8	Liczba, typy rodzin objęte pomocą społeczną	62
Tabela Nr 9	Powody przyznania pomocy społecznej – liczba rodzin w latach 2005 – 2007	64
Tabela Nr 10	Świadczenia w latach 2005 – 2007	65
Tabela Nr 11	Udzielone świadczenia – zadania własne gminy w latach 2005 – 2007	66
Tabela Nr 12	Problemy społeczne występujące na terenie szkoły oraz w domu rodzinnym	69

